

Μάθημα BRIDGES

Οικοδομώντας Αλληλεγγύη Φεμινιστικές και Αντιρατσιστικές Πρακτικές στην Ανώτατη Εκπαίδευση

[Ελληνικά]

Μάθημα BRIDGES

Οικοδομώντας Αλληλεγγύη Φεμινιστικές και Αντιρατσιστικές Πρακτικές στην Ανώτατη Εκπαίδευση

Building Inclusive Societies: Diversifying Knowledge and Tackling Discrimination
Through Civil Society Participation in Universities

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

SERVICIO ESPAÑOL PARA LA
INTERNACIONALIZACIÓN DE LA EDUCACIÓN

Το έργο του έχει χρηματοδοτηθεί με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Αυτή η δημοσίευση [ανακοίνωση] αντικατοπτρίζει μόνο τις απόψεις των συγγραφέων και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

Αυτό το μάθημα έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του προγράμματος **BRIDGES Building Inclusive Societies: Diversifying Knowledge and Tackling Discrimination through Civil Society Participation in Universities**, του οποίου η ομάδα εργασίας περιλαμβάνει:

- Universitat Autònoma de Barcelona (Ισπανία)
- Sindihogar. Sindicato independiente de Trabajadoras del Hogar y los Cuidados (Ισπανία)
- Justus-Liebig-Universitaet Giessen (Γερμανία)
- an.ge.kommen e.V. (Γερμανία)
- Feminist Autonomous Centre for Research (Ελλάδα)
- Za'atar (Ελλάδα)
- Office of Displaced Designers. Prism the Gift Fund (Ηνωμένο Βασίλειο)
- University of Brighton (Ηνωμένο Βασίλειο)

Συνεργάτες

Catalina Álvarez, Blanca Callén, Marisela Montenegro, Francina Planas, Álvaro Ramírez and Sandra Tejada (Universitat Autònoma de Barcelona)

Marelia Armas, Eugenia D'Ermoggine, Norma Falconi, Lisette Fernández and Karina Fulladosa (Sindillar-Sindihogar. Sindicato independiente de Trabajadoras del Hogar y los Cuidados)

María Cárdenas, Sebastián Garbe, Encarnación Gutiérrez and Douglas Neander Sambati (Justus-Liebig-Universitaet Giessen)

Emilia Carnetto (an.ge.kommen e.V.)

Anna Carastathis, Aila Spathopoulou and Myrto Tsilimpounidi (Feminist Autonomous Centre for Research)

Marleno Nika, Marina Liakis and Aude Sathoud (Za'atar)

Shareen Elnaschie and Lazaros Kouzelis (Office of Displaced Designers. Prism the Gift Fund)

Deanna Dadusc (University of Brighton)

Βιβλιογραφική αναφορά: BRIDGES Project (2020) Μάθημα BRIDGES
Διαθέσιμο διαδικτυακά: <https://buildingbridges.space/μάθημα-bridges/>

Attribution — You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made. You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.

NonCommercial — You may not use the material for commercial purposes.

ShareAlike — If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original.

No additional restrictions — You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ	3
ΤΜΗΜΑ Α:	9
A1-α. Εισαγωγή στον “Παγκόσμιο χάρτη κριτικής σκέψης”	10
A1-β. Πού σκεφτόμαστε; Παγκόσμιος χάρτης κριτικής σκέψης	12
A2. Θεωρίες Δομικού Ρατσισμού και Ευρωκεντρισμού στο ΑΕΙ	14
A3. Α/δυνατό Στρογγυλό τραπέζι: Αποδομώντας τον Δομικό Ρατσισμό και τον Ευρωκεντρισμό στα ΑΕΙ	18
A4. Ακαδημαϊκό Καρουσέλ	23
ΤΜΗΜΑ Β: ΘΕΩΡΙΕΣ ΣΑΝ ΕΡΓΑΛΕΙΑ	33
B1. Η Κρίση σαν Εμφάνιση	34
B2. Εργαστήριο Φωτογραφίας	38
B3. Πικ νικ: Φέρε τη δική σου θεωρία	41
ΤΜΗΜΑ Γ: ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΕΣ	44
Γ1. Οικοδομώντας μία παιδαγωγία των συμμαχιών	45
Γ2. Θεωρητικό Εργαστήριο: Ενσώματη Γνώση	50
Γ3. Φύλλα εργασίας για την κριτική διδασκαλία και τους κινδύνους της μοναδικής ιστορίας	60
ΠΑΡΑΛΛΗΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	64
T1. Συναισθηματική Φροντίδα για τον Εαυτό μας και τους Άλλους: Ένας χώρος φροντίδας	65
T2. Ανοικτός χώρος Α/Ορατότητας	69
T3. Φεμινιστική Αντιρατσιστική Περιήγηση στην Πόλη	71

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση διαδραματίζει θεμελιώδη ρόλο στη διαμόρφωση των υποκειμενικότητων και των κοινωνικών μας σχέσεων. Τα προγράμματα σπουδών και οι παιδαγωγικές τεχνικές που εφαρμόζονται μπορούν να αναπαράγουν τις διακρίσεις, αλλά έχουν επίσης τη δυνατότητα να προωθήσουν την κοινωνική ένταξη και την ισότητα. Αναγνωρίζοντας αυτή την αμφίθυμη δυναμική και τον ρόλο των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΑΕΙ) στην κατάρτιση μελλοντικών επαγγελματιών, μελετητών και διοργανωτών, το έργο Erasmus + BRIDGES επιδιώκει να ενισχύσει τους δεσμούς με Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών (ΟΚΠ) για τη δημιουργία μετασχηματιστικών και κριτικών παιδαγωγικών.

Ως αποτέλεσμα δύο ετών συλλογικής και συμμετοχικής δουλειάς στο πλαίσιο του έργου Erasmus+ BRIDGES, η ομάδα του προγράμματος BRIDGES σχεδίασε το Μάθημα «Οικοδομώντας Αλληλεγγύη - Φεμινιστικές και Αντιρατσιστικές Πρακτικές στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση». Το μάθημα αναπτύχθηκε σε συνεργασία με ακαδημαϊκούς και ακτιβιστές από ΑΕΙ και Οργανισμούς της Κοινωνίας των Πολιτών που συμμετέχουν ενεργά σε αντιρατσιστικούς και φεμινιστικούς αγώνες, με ιδιαίτερη ενασχόληση με τους αγώνες ενάντια στα σύνορα και την αλληλεγγύη με τους μετανάστες. Η ομάδα του έργου αποτελείται από τρεις κόμβους ομάδων Συμμετοχικής Δράσης-Έρευνας (PAR) στις πόλεις της Αθήνας (Ελλάδα), του Γκίσεν (Γερμανία) και της Βαρκελώνης (Ισπανία), μαζί με μια ερευνητική ομάδα στο Μπράιτον (Ηνωμένο Βασίλειο). Κάθε μία από αυτές τις ομάδες Συμμετοχικής Δράσης-Έρευνας αποτελείται, αφενός, από έναν οργανισμό στον τομέα της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης ή/και της Έρευνας και, αφετέρου, από έναν Οργανισμό της Κοινωνίας των Πολιτών, οι οποίοι συνεργάστηκαν για να αποφασίσουν για τα ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν στην παρούσα σειρά μαθημάτων.

Εμπνευσμένο από τη μεθοδολογία Συμμετοχικής Δράσης-Έρευνας (PAR), το μάθημα βασίζεται στην προηγούμενη ανάπτυξη της εργαλειοθήκης του προγράμματος BRIDGES, μιας αντιρατσιστικής και φεμινιστικής παιδαγωγικής εργαλειοθήκης που αποτελείται από μια σειρά από έννοιες με συναφείς δραστηριότητες. Ξεκινώντας από αυτό, το μάθημα εμβαθύνει σε αυτές τις έννοιες και ασκήσεις, αναπτύσσοντας νέες δραστηριότητες και ενσωματώνοντας ορισμένα μέρη της Εργαλειοθήκης σε ένα πρόγραμμα σπουδών που στοχεύει στην ενίσχυση των αγώνων κατά του δομικού ρατσισμού εντός των Ευρωπαϊκών Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης. Το υλικό που παρουσιάζεται εδώ αναθεωρήθηκε μετά από ένα πιλοτικό μάθημα, το θερινό σχολείο BRIDGES, τον Ιούλιο του 2021, στο οποίο 25 συμμετέχοντες από τους τέσσερις εθνικούς κόμβους του έργου δοκίμασαν το περιεχόμενο του μαθήματος. Μετά την ενσωμάτωση των σχολίων τους, το υλικό εξετάστηκε επίσης από εμπειρογνώμονες που ανήκουν σε οργανισμούς που συμμετείχαν στο έργο.

Η συνέχιση των άμεσων και έμμεσων διακρίσεων στα ΑΕΙ επηρεάζει όχι μόνο όσους έχουν πρόσβαση σε αυτά, αλλά και τι και πώς διδάσκεται σε αυτά. Έτσι, σκοπός του μαθήματος είναι να προωθήσει και να εφαρμόσει τη χρήση φεμινιστικών και αντιρατσιστικών παιδαγωγικών για τον μετασχηματισμό των χώρων μάθησης εντός των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων. Το μάθημα BRIDGES επιδιώκει να μεταμορφώσει τις γνωσιολογικές, μεθοδολογικές και παιδαγωγικές πρακτικές που παράγουν αποκλεισμό και ανισότητα. Επιδιώκει να διαλύσει εκείνες τις πρακτικές που δημιουργούν θεσμικούς φραγμούς και διακρίσεις με βάση τη «φυλή», την εθνικότητα, τη γλώσσα, τη θρησκεία, την ιδιότητα του πολίτη, την ταυτότητα και έκφραση φύλου, τη σεξουαλικότητα, την τάξη, την ηλικία και την ικανότητα.

Αυτό το μάθημα του προγράμματος BRIDGES με τίτλο *Οικοδομώντας Αλληλεγγύη: Φεμινιστικές και Αντιρατσιστικές Πρακτικές στην Ανώτατη Εκπαίδευση* σχεδιάστηκε από κοινού από ακαδημαϊκούς και ακτιβιστές από Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών. Στοχεύει στην προώθηση και τον πειραματισμό με φεμινιστικές και αντιρατσιστικές παιδαγωγίες για να μεταμορφώσει τους χώρους της Ανώτατης Εκπαίδευσης.

Κάποιες από τις ερωτήσεις που ενέμευσαν αυτό το μάθημα είναι οι εξής: είναι δυνατόν να αποαποικιοποιηθεί η εκπαίδευση; Πώς μπορούμε να διαφοροποιήσουμε την παραγωγή και την αναπαραγωγή της γνώσης; Πώς μπορεί να μεταμορφωθεί το πανεπιστήμιο και άλλοι χώροι μάθησης προκειμένου να εξαληφθεί ο δομικός ρατσισμός; Πώς μπορούμε να αγωνιστούμε ενάντια στις διακρίσεις μέσα στο πανεπιστήμιο από μία κριτική, φεμινιστική και διαθεματική σκοπιά; Ποιες είναι οι καθημερινές πρακτικές και μηχανισμοί που, μέσα στις τάξεις, αναπαράγουν τις κοινωνικές ανισότητες που εμφανίζονται και έξω από αυτές; Ποια παιδαγωγικά εργαλεία και στρατηγικές μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε για να παράγουμε ριζικές παρεμβάσεις μέσα σε αυτούς τους χώρους;

Σε αυτό το έγγραφο μπορείτε να βρείτε, αρχικά, έναν **Παιδαγωγικό** οδηγό που περιγράφει τη γενική λογική του μαθήματος, τους στόχους, τη μεθοδολογία, τα τμήματα περιεχομένου, ένα παράδειγμα του χρονοδιαγράμματος που χρησιμοποιήθηκε στο πιλοτικό μάθημα και μια λίστα ανάγνωσης. Στη συνέχεια, μπορείτε να βρείτε τις **περιγραφές των δραστηριοτήτων** χωρισμένες στα τέσσερα τμήματα (Α: Διάγνωση, Β: Θεωρίες ως εργαλεία, Γ: Παιδαγωγικές και Παράλληλες δραστηριότητες). Κάθε δραστηριότητα εξηγείται μέσω μιας σύντομης περιγραφής, στόχων, διαδικασιών, απαραίτητου υλικού (συμπεριλαμβανομένων λιστών ανάγνωσης) και αναμενόμενων αποτελεσμάτων.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

Το μάθημα στοχεύει στη δημιουργία ενός παιδαγωγικού περιβάλλοντος οργανωμένου οριζόντια και με συλλογική συμμετοχή στον πυρήνα του, αποφεύγοντας την κοινή τάση προς μία μόνο κατεύθυνση και έναν ειδικό, που υπάρχει στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα. Πέρα από την καθιερωμένη τακτική της «μετάδοση γνώσης» από υποτιθέμενους ακαδημαϊκούς «ειδικούς» σε «λαϊκούς» για τη μελλοντική τους επαγγελματοποίηση, το μάθημα επιδιώκει να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για τη συλλογική παραγωγή γνώσης που, ταυτόχρονα, διαταράσσει αυτές τις ίδιες τις γνωσιολογικές ιεραρχίες. και αμφισβητεί τη διχοτόμηση μεταξύ θεωρίας και πράξης. Για το σκοπό αυτό, οι συνεδρίες μαθημάτων αποτελούνται από μια ποικιλία μορφών, όπως: εργαστήρια για προβληματισμό σχετικά με την ενσωματωμένη διάσταση της γνώσης, που συνήθως παραβλέπεται από τα πανεπιστημιακά προγράμματα σπουδών. στρογγυλά τραπέζια και εργαστήρια όπου προσκαλούνται συντονιτές και τοπικοί διοργανωτές, επιδιώκοντας να δημιουργήσουν συνδέσεις με παραγωγούς γνώσης εκτός ακαδημαϊκού χώρου και να ενισχύσουν τα υπάρχοντα αντιρατσιστικά δίκτυα στα ΑΕΙ. Επιπλέον, άτυπους χώρους συναντήσεων που δίνουν στο προσκήνιο πρωτοπρόσωπη και βιωματική γνώση, όπου οι συμμετέχοντες μπορούν να μοιραστούν εμπειρίες δομικού ρατσισμού και αντίστασης σε αυτόν. Και τέλος, πρακτικές ασκήσεις βασισμένες στην εργαλειοθήκη BRIDGES. καθώς και άλλες δραστηριότητες που βασίζονται στον τόπο και στο πλαίσιο, όπως ένα εργαστήριο φωτογραφίας ή μια αντιρατσιστική και φεμινιστική περιήγηση στην πόλη.

Το περιεχόμενο του μαθήματος χωρίζεται σε τρία τμήματα, το καθένα αναπτύχθηκε από μία από τις ομάδες PAR που αποτελούν τη ν ομάδα εργασίας του προγράμματος BRIDGES (στην Αθήνα, τη Βαρκελώνη και το Γκίτσεν) και σε ένα σύνολο εγκάρσιων δραστηριοτήτων. Το σκεπτικό πίσω από αυτή τη δομή είναι το εξής: Το τμήμα Α προσφέρει διαγνωστικά εργαλεία και έννοιες για την εννοιολόγηση και τον εντοπισμό του δομικού ρατσισμού στα ΑΕΙ. Το τμήμα Β εμβαθύνει στην έννοια της θεωρίας, αναλογιζόμενο τι καταλαβαίνουμε από τη θεωρία, τα πιθανά αποτελέσματά της και πώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο για χειραφετητικούς σκοπούς. Τέλος, το τμήμα Γ επιδιώκει να παρέχει μια σειρά παιδαγωγικών εργαλείων για να αμφισβητήσει τις γνωσιολογικές ιεραρχίες που ενισχύουν την υπεροχή της ακαδημαϊκής γνώσης έναντι των άλλων, καθώς και στο προσκήνιο τη σημασία της ενσωματωμένης γνώσης. Τέλος, οι παράλληλες δραστηριότητες συνδέουν τα ενδιαφέροντα και τις αρχές που εισάγονται στα τρία μπλοκ, διευρύνοντας το φάσμα των μορφών που απαρτίζουν το μάθημα και δημιουργώντας περιπτώσεις επαφής και ανταλλαγής μεταξύ των συμμετεχόντων.

Στόχοι

- Να παρέχει τα εργαλεία ανάλυσης των μηχανισμών και των συνθηκών θεσμικής ανισότητας που παράγονται και αναπαράγονται στην Ανώτατη Εκπαίδευση.
- Να διερευνήσει και να εμβαθύνει την κατανόηση βασικών θεωριών, εννοιών και πρακτικών που σχετίζονται με αντιρατσιστικούς και φεμινιστικούς αγώνες.
- Μέσω του πειραματισμού να εφαρμόσει παιδαγωγικές μεθόδους και στρατηγικές που αμφισβητούν τον ρατσισμό και τις διακρίσεις εντός και εκτός της τάξης.
- Να προωθήσει το ρόλο των συμμετεχόντων ως φορέων αλλαγής εντός των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων.

Μεθοδολογία και ομαδική δουλειά

Το ΜΑΘΗΜΑ BRIDGES είναι εμπνευσμένο από τη μεθοδολογία της Συμμετοχικής Έρευνας και Δράσης (Participatory Action Research) που διέπει όλο το πρόγραμμα BRIDGES. Περιλαμβάνει μια σειρά από συνεδρίες (στρογγυλά τραπέζια, θεωρητικά εργαστήρια και συλλογικές συζητήσεις), ομαδική μάθηση και χωρικές παρεμβάσεις

Οι συμμετέχοντες θα κληθούν να εμπλακούν κριτικά και ενεργά με το περιεχόμενο που είχε παραχθεί από την ομάδα BRIDGES (<https://buildingbridges.space/about-toolkit/>) και να αναπτύξουν ένα ομαδικό έργο που αναλύει περαιτέρω ορισμένες πτυχές του προγράμματος. Κάθε ομάδα θα συνοδεύεται από έναν συντονιστή, ο/η/το οποίος/α/ο θα παρέχει καθοδήγηση και υποστήριξη καθ' όλη τη διάρκεια του μαθήματος. Στο τέλος, τα συλλογικά έργα που θα παραχθούν κατά τη διάρκεια του μαθήματος θα παρουσιαστούν σε ολόκληρη την ομάδα των συμμετεχόντων για να ενθαρρύνουν την ανατροφοδότηση και την αμοιβαία μάθηση

Περιεχόμενο

Το μάθημα BRIDGES δομείται γύρω από τρία κύρια θεματικά τμήματα και ένα σύνολο συναφών δραστηριοτήτων:

Τμήμα Α - Ρατσισμός και άλλες μορφές αποκλεισμών στην ανώτατη εκπαίδευση. Διάγνωση δημοσίων πολιτικών, καθημερινότητας και αντιρατσιστικών αγώνων στα Πανεπιστήμια. Αυτό το τμήμα προσφέρει μια διασταυρούμενη διάγνωση του δομικού ρατσισμού στα ΑΕΙ με ιδιαίτερη έμφαση στους αγώνες που στοχεύουν στην αποαποικιοποίηση της εκπαίδευσης και στην κριτική του ευρωκεντρισμού. Αυτό το τμήμα περιλαμβάνει: Α1) «Πού σκεφτόμαστε; Ένας χάρτης κριτικής της παγκόσμιας σκέψης». Α2) «Θεωρητικοποίηση του δομικού ρατσισμού και του ευρωκεντρισμού στην ΑΕΙ». Α3) «Α/Δυνατο Στρογγυλό Τραπέζι: Αποδομώντας τον δομικό ρατσισμό και τον ευρωκεντρισμό στα ΑΕΙ». και Α4) «Το Ακαδημαϊκό Καρουσέλ».

Τμήμα Β - Οι θεωρίες ως εργαλεία. Φεμινιστικές και αντιρατσιστικές προοπτικές και έννοιες. Αυτό το τμήμα επιδιώκει να αμφισβητήσει τους τρόπους με τους οποίους η θεωρία χρησιμοποιείται ως εργαλείο κυρίαρχων αφηγήσεων και να διερευνήσει πώς η θεωρία μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο ενδυνάμωσης και απελευθέρωσης. Περιλαμβάνει συζητήσεις για το πώς η αντίληψη και η αναπαράσταση διαμορφώνονται από ηγεμονικά πλαίσια. Περιλαμβάνει επίσης εμπλοκή και πειραματισμό με διαφορετικούς τρόπους θέασης, προβολής, παρακολούθησης και ενσωμάτωσης μιας πολιτικής τοποθεσίας στη θεωρία που βασίζεται σε όλες τις αισθήσεις μας. Αυτό το τμήμα περιλαμβάνει τις εξής ενότητες: Β1) "Η κρίση ως εμφάνιση"; Β2) «Εργαστήρι φωτογραφίας» και Β3) «Θεωρητικό πικνίκ: Φέρτε τη δική σας θεωρία»

Τμήμα Γ - Αποαποικιοποίηση της Ανώτατης Εκπαίδευσης. Ριζοσπαστικές παιδαγωγικές και επιστημολογίες. Αυτό το τμήμα συνδυάζει τη δουλειά των ακτιβιστών τόσο εντός, όσο και εκτός, του ακαδημαϊκού χώρου. Επιδιώκει να αμφισβητήσει τις ανισορροπίες ισχύος μεταξύ της ακαδημαϊκής γνώσης και της γνώσης που παράγεται από μη ακαδημαϊκές προοπτικές. Περιλαμβάνει συζητήσεις που έχουν ως σημείο εκκίνησης την ενσωματωμένη εμπειρία, καθώς και από τις πρακτικές οικοδόμησης συμμαχιών ως φεμινιστικές παιδαγωγικές. Προτείνει επίσης τον προβληματισμό σχετικά με τις ηθικές εμπλοκές που σχετίζονται με την αντιρατσιστική παιδαγωγική πρακτική. Αυτό το τμήμα περιλαμβάνει τις ενότητες: Γ1) «Δημιουργία παιδαγωγικής των συμμαχιών»· Γ2) «Ενσώματη Γνώση»· και Γ3) «Διαχωρισμένη άσκηση: Φύλλα εργασίας για την κριτική διδασκαλία και Οι κίνδυνοι του ενός ενιαίου καταστήματος».

Παράλληλες δραστηριότητες: Αυτές στοχεύουν στην οικοδόμησης και το μοίρασμα γνώσης μέσω ενσωματωμένων προσωπικών και συλλογικών εμπειριών. Βασίζονται σε καινοτόμους τρόπους συμμετοχής, συμπεριλαμβανομένων των ενοτήτων: Τ1) «Ένας χώρος για φροντίδα». και Τ2) «Φεμινιστική αντιρατσιστική περιοδεία (στη Βαρκελώνη)»

Παράδειγμα του Ημερησίου Προγράμματος Μαθημάτων που πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια του BRIDGES Θερινού Σχολείου 2021

	ΔΕΥΤΕΡΑ	ΤΡΙΤΗ	ΤΕΤΑΡΤΗ	ΠΕΜΠΤΗ	ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
ΕΒΔΟΜΑ ΔΑ 1					
15-16.30					
17-18.30		ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ		Ανοικτές Πόρτες 1: Επιλογή του ομαδικού έργου σε συνομιλία με τους συντονιστές	
ΕΒΔΟΜΑ ΔΑ 2					
15-16.30	A1+A2: Ο Παγκόσμιος Χάρτης Σκέψης + Θεωρίες Δομικού Ρατσισμού	A4: Ακαδημαϊκό Καρουσέλ	B1: Η κρίση ως εμφάνιση	B3: Πικνικ: Θεωρητικό εργαστήριο	
17-18.30	A3: Στρογγυλό Τραπέζι		B2: Εργαστήριο Φωτογραφίας	T1: Χώρος Φροντίδας	
ΕΒΔΟΜΑ ΔΑ 3					
15-16.30	C1: Παιδαγωγικές των συμμαχιών	C2: Ενσώματες Γνώσεις	T2: Αντιρατσιστική Περιοδία: Βαρκελώνη	Παρουσίαση των ομαδικών εργασιών	
17-18.30	Ανοικτές Πόρτες2	C3: Διαχωρισμένη άσκηση			

Λίστα Ανάγνωσης

- Autar, Louise. (2017). **Decolonising the classroom Credibility-based strategies for inclusive classrooms**. *Tijdschrift Voor Genderstudies*, 20(3), 305–320.
<https://doi.org/10.5117/TVGN2017.3AUTA>
- Bhabra, Gurminder K., Gebrial, Dalia & Nisancioglu, Kerem (2018). **Decolonizing the university**. London: Pluto Press. Available at:
<https://www.plutobooks.com/9780745338200/decolonising-the-university/>
- Bridges Collective (2021). **Bridges Toolkit**. Available at:
<https://buildingbridges.space/about-toolkit/>
- Gutiérrez-Rodríguez, Encarnación (2016). **Sensing dispossession: Women and gender studies between institutional racism and migration control policies in the neoliberal university**. *Women's Studies International Forum*, 54, 167–177.
<https://doi.org/10.1016/j.wsif.2015.06.013>
- hooks, bell (1994). **Teaching to Transgress: Education As the Practice of Freedom**. New York, NY: Routledge.
- Icaza Garza, Rosalba & Vázquez, Rolando (2017). **Intersectionality and Diversity in Higher Education**. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 7-8, 349-357. Available at:
<hdl.handle.net/1765/103271>
- Lorde, Audre (1997) **"Afterimages" from The Collected Poems of Audre Lorde**. New York: W. W. Norton and Company Inc. Pp. 339.
- Lorde, Audre (1984) **"Poetry is not a luxury", "Uses of the erotic: the erotic as power" and "The master's tools will never dismantle the master's house", from Essays and Speeches**. New York: Crossing Press. Pp.71-77; Pp. 103-144; Pp. 203-209.
- Nayak, Surya (2017). **Location as method**. *Qualitative Research Journal*, 17(3), 202–216. <https://doi.org/10.1108/QRJ-02-2017-0004>
- Elhilo, Safia (2017, 2019, 2021). Available at: <https://safia-mafia.com/books>
- Spivak, Gayatri Chakravorty (1988). **Can the Subaltern Speak?**. *Die Philosophin*, 14 (27):42-58.<https://doi.org/10.5840/philosophin200314275>
- Tate, Shirley Anne & Bagguley, Paul (2017). **Building the anti-racist university: next steps, Race Ethnicity and Education**, 20(3), 289-299.
<https://doi.org/10.1080/13613324.2016.1260227>

- Thompson, Vanessa Eileen and Zablotsky, Veronika (2016). **“Rethinking Diversity in Academic Institutions”**. *Wagadu: A Journal of Transnational Women’s and Gender Studies*, 2016, vol. 16, pp.77-95.

ΤΜΗΜΑ Α: ΔΙΑΓΝΩΣΗ

A1

Που σκεφτόμαστε? Παγκόσμιος Χάρτης Κριτικής Σκέψης

Σύντομη περιγραφή

Με βάση τους επιμέρους προβληματισμούς από την προηγούμενη δραστηριότητα «Πού σκεφτόμαστε; Ένας χάρτης παγκόσμιας κριτικής σκέψης», αυτός ο σύντομος εισαγωγικός γύρος στοχεύει να φέρει τους συμμετέχοντες σε συζήτηση, ανοίγοντας (α) έναν χώρο για ανταλλαγή· (β) συνδέοντας τα θεωρητικά πλαίσια με τις δικές τους εκπαιδευτικές εμπειρίες και (γ) αναλύοντας σε αυτούς τους λόγους τον δομικό ρατσισμό και τον ευρωκεντρισμό στα ΑΕΙ. Αυτό το εργαστήριο στοχεύει στη διάγνωση του δομικού ρατσισμού, μέσω της διαφορετικότητας και της ένταξης στα ΑΕΙ με ιδιαίτερη έμφαση στα συγκεκριμένα πλαίσια των συμμετεχόντων και στις διαφορετικές - ή παρόμοιες - εμπειρίες τους. Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να αναλύσει τις τρέχουσες θεωρίες και τη διάγνωση στα πεδία των αποαποικιακών προοπτικών στην Ανώτατη Εκπαίδευση, συγκεκριμένα τις έννοιες της αποικιοκρατίας της γνώσης, του δομικού ρατσισμού και της επιστημικής βίας.

Η άσκηση «[Χάρτης της παγκόσμιας κριτικής σκέψης](#)» της εργαλειοθήκης BRIDGES επιδιώκει να χαρτογραφήσει τις διαδικασίες ένταξης και αποκλεισμού ανθρώπων, θεωρίας και λογοτεχνίας στο πανεπιστημιακό πλαίσιο. Μας επιτρέπει να χαρτογραφήσουμε την εθνική, θρησκευτική ή/και εθνική ποικιλομορφία που υπάρχει στις κοινωνίες και πώς βρίσκονται σε σχέση μεταξύ τους. Αυτό δίνει τη δυνατότητα αφενός να σκεφτούμε κριτικά κάποιες υποθέσεις που γίνονται με βάση τον Εθνο-/Ευρωκεντρισμό. Από την άλλη, δείχνει την έκταση στην οποία ορισμένοι πληθυσμοί και οι γνώσεις τους, αποκλείονται από την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και πώς αυτό συσχετίζεται με τη γεωπολιτική τους θέση ή/και τις θρησκευτικές, φυλετικές, εθνοτικές, ταξικές, σεξουαλικές, έμφυλες παραδόσεις τους. Η χρήση του Παγκόσμιου Χάρτη της Κριτικής Σκέψης μας επιτρέπει να παρατηρήσουμε πώς ο ρατσισμός, η μετανάστευση, η σεξουαλικότητα, το φύλο και η τάξη μπορούν να δομήσουν την πρόσβαση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση σε διαφορετικές περιοχές. Ο χάρτης επιδιώκει επίσης να μας προβληματίσει ως προς τις ακαδημαϊκές και βιβλιογραφικές αναφορές καθώς και την πρακτική αναφοράς που χρησιμοποιείται στα πανεπιστημιακά προγράμματα σπουδών.

Στόχοι

Ο γενικός στόχος αυτού του εργαστηρίου είναι να γνωριστούν μεταξύ τους οι συμμετέχοντες, αλλά και να δημιουργήσουν μια σύνδεση μεταξύ τους, με βασική προϋπόθεση το σεβασμό και την αλληλέγγυα συνεργασία. Η κατανόηση του από πού προερχόμαστε και πώς η προσωπική και ακαδημαϊκή μας ανάπτυξη δημιουργείται σύμφωνα με τις γραμμές της αποικιοκρατίας, είναι ένα πρώτο βήμα για την αποφυσικοποίηση των μετααποικιακών μορφών δομικού ρατσισμού και επιστημικής βίας στα ΑΕΙ. Ακούγοντας ο ένας την άλλη καθιστά ορατή την ετερογένεια των ζώων, των ακαδημαϊκών βιογραφιών και των ακαδημαϊκών αγώνων, που διαμορφώνονται μέσα από μορφές ένταξης και αποκλεισμού.

Οι υποκείμενοι στόχοι του εργαστηρίου είναι

- να προτείνει εναλλακτικές γνώσεις που ξεφεύγουν από τις ενσωματωμένες εμπειρίες, το θεσμικό και εθνικό υπόβαθρο/ιθαγένεια των συμμετεχόντων.
- να μάθουμε μέσω της κριτικής ακρόασης όχι μόνο για τις υπάρχουσες διαφορές και ομοιότητες μεταξύ μας και για τον δομικό ρατσισμό, τον ευρωκεντρισμό και τους αγώνες αποαποικιοποίησης, αλλά και
- να εκτιμήσουμε τους συναδέλφους μας, τη γνώση που φέρνουν στο τραπέζι και το εργαστήριο ως ένα περιβάλλον που μας επιτρέπει να μας κοιτάξουμε ξανά από διαφορετικές οπτικές γωνίες.

Διαδικασία

Διάρκεια: 2 ώρες

Βήμα 1: Καλωσόρισμα και Εισαγωγή (45 λεπτά). Αυτή η συνεδρία θα ξεκινήσει με ένα γύρο καλωσορίσματος (5 λεπτά) και ένα εισαγωγικό γύρο (40 λεπτά) με βάση την προηγούμενη δραστηριότητα «Πού πιστεύουμε; Ένας παγκόσμιος χάρτης κριτικής σκέψης». Εφόσον οι συμμετέχοντες έχουν ήδη ετοιμάσει μια ανάλυση των ιδρυμάτων στα οποία εργαζόμαστε ή σπουδάζουμε, θα παρουσιάσουμε τους εαυτούς μας και το θεσμικό μας υπόβαθρο μέσω του Παγκόσμιου Χάρτη της Κριτικής Σκέψης και θα παρουσιάσουμε τις τοποθεσίες που χρωμάτισαμε διαφορετικά. Αυτό θα μας επιτρέψει να κατανοήσουμε τόσο ως άτομα, όσο και ως ομάδα, από πού προερχόμαστε γεωπολιτικά και γνωσιολογικά και πώς (δεν) επικαλύπτονται αυτές οι τοποθεσίες. Θα έχουμε επίσης την ευκαιρία να επισημάνουμε πτυχές που δεν εξετάστηκαν ή που θα θέλαμε να τονίσουμε.

Βήμα 2: Πρακτική οικοδόμησης θεωρίας (50 λεπτά). Στο δεύτερο βήμα, την πρακτική οικοδόμησης της θεωρίας (50 λεπτά), θα συνδυάσουμε αυτές τις προσωπικές αναφορές για τις σχέσεις μας με την τριτοβάθμια εκπαίδευση (ιδρύματα) με κριτικούς προβληματισμούς σχετικά με τις εμπειρίες μας στα ΑΕΙ ως εκπαιδευτικοί ή/και φοιτητές στα ιδρύματα της χώρας μας με βάση την προπαρασκευαστική αναγνώσεις και με βλέμματα μας στραμμένα στον Χάρτη της Κριτικής Παγκόσμιας Σκέψης. Θα έχουμε χρόνο

να αναλογιστούμε τις ομοιότητες και τις διαφορές με τους συναδέλφους μας, καθώς και τις παρατηρήσεις που είχαμε μέσω αυτής της δραστηριότητας καθώς και να σκεφτούμε τα όρια αυτής της άσκησης. Αυτή θα είναι η δραστηριότητα προετοιμασίας για τον κριτικό συλλογικό και ατομικό προβληματισμό και την ανάλυση της σχέσης κάθε συμμετέχοντα με τον δομικό ρατσισμό στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στο επόμενο βήμα.

Βήμα 2.1: Συζήτηση σε γκρουπ. Πρώτο μέρος (25 λεπτά).

διαδουκτιακές αίθουσες (break out rooms) για 15 λεπτά. Κάθε ομάδα θα ορίσει έναν ομιλητή και έναν συγγραφέα. Ο συγγραφέας συλλέγει σημειώσεις, έννοιες, ευρήματα, ιδέες και αμφιβολίες στην κοινή ψηφιακή πλατφόρμα Miro καθώς διεξάγεται η συζήτηση.

Η συζήτηση θα επικεντρωθεί σε αυτά τα δύο ερωτήματα:

- Συζητήστε ποιες πληθυσμιακές ομάδες και μέρη του κόσμου αντιπροσωπεύονται στον χάρτη και ποιες υποεκπροσωπούνται ή αποκλείονται.
- Τι μας λέει αυτή η κατανομή για την εκπαίδευση που λαμβάνουμε;

Μετά από 15 λεπτά, όλα τα συμμετέχοντα στο μάθημα θα συναντηθούν ξανά και οι ομιλητές από κάθε ομάδα θα παρουσιάσουν τα ευρήματά τους στη μεγαλύτερη ομάδα (10 λεπτά συνολικά). Με βάση τις σημειώσεις των συγγραφέων και των ομιλητών, οι συντονιστές θα συνθέσουν αυτά τα ευρήματα σε έναν διαδικτυακό χάρτη μυαλού στο πρόγραμμα Miro. Οι μαθητές μπορούν να τροποποιήσουν αυτόν τον νοητικό χάρτη στη συνέχεια για να προωθήσουν περαιτέρω συζήτηση.

Βήμα 2.2: Συζήτηση σε γκρουπ. Δεύτερο μέρος (25 λεπτά). Μετά από αυτή την άσκηση, η ομάδα θα ξανασυναντηθεί σε δύο αίθουσες για 15 λεπτά. Κάθε ομάδα θα ορίσει έναν ομιλητή και έναν συγγραφέα ξανά. Αντίστοιχα, ο συγγραφέας συλλέγει σημειώσεις, έννοιες, ευρήματα, ιδέες και αμφιβολίες στην κοινή ψηφιακή πλατφόρμα Miro ενώ συζητά. Η συζήτηση θα επικεντρωθεί σε αυτά τα δύο ερωτήματα:

- Πώς μπορούμε να εξηγήσουμε τους λόγους αυτής της άνισης κατανομής της παραγωγής γνώσης έναντι της πρώτης ύλης;
- Ποιοί είναι οι μηχανισμοί εισόδου και αποκλεισμού στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και στο εκπαιδευτικό μας καθημερινό περιβάλλον

Μετά από 15 λεπτά, ολόκληρο το μάθημα θα συναντηθεί ξανά και οι ομιλητές από κάθε ομάδα θα παρουσιάσουν τα ευρήματά τους στη μεγαλύτερη ομάδα (10 λεπτά συνολικά). Με βάση τις σημειώσεις των συγγραφέων και των ομιλητών, οι συντονιστές θα συνθέσουν αυτά τα ευρήματα σε έναν διαδικτυακό χάρτη μυαλού στο Miro. Οι μαθητές

μπορούν να τροποποιήσουν αυτόν τον νοητικό χάρτη στη συνέχεια για να προωθήσουν περαιτέρω συζήτηση.

Διάλειμμα (10 λεπτά). Το διάλειμμα δίνει στους συμμετέχοντες την ευκαιρία να αναλογιστούν την προηγούμενη άσκηση και να βγάλουν συμπεράσματα για τις προσδοκίες τους σχετικά με τις μορφές συνεργασίας και επικοινωνίας.

Βήμα 3: Closure (25 λεπτά). Αυτή η συνεδρία θα κλείσει με μια ανοιχτή συζήτηση για το πώς είναι χτισμένη η ομάδα, ποιος είναι παρών /απουσιάζει και τι σημαίνει αυτό για τη μελλοντική μας συνεργασία και επικοινωνία κατά τη διάρκεια (και πέρα) του μαθήματος.

Απαιτούμενα υλικά

Χάρτες κριτικής σκέψης από προηγούμενη δραστηριότητα (ιδανικά τυπωμένοι).
Πίνακα για κατασκευή νοητικού χάρτη.

Υποχρεωτικά αναγνώσματα: [“Eurocentrism”](#), [“Migra*BPOC Resistance”](#) and [“Neoliberal Compliance”](#)

Επιπρόσθετα αναγνώσματα: [“Structural Racism”](#) and [“Decolonial Knowledges”](#)

Αναμενόμενα Αποτελέσματα

Οι συμμετέχοντες κατανοούν καλά την ομάδα, το ποικίλο ή/και ομογενοποιημένο γνωσιολογικό και γεωπολιτικό υπόβαθρό μας, καθώς και τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντά μας σε σχέση με το μάθημα. Αυτό περιλαμβάνει το πώς χτίζεται η ομάδα, ποιος είναι παρών/απών και τι σημαίνει αυτό για τη μελλοντική μας συνεργασία και επικοινωνία κατά τη διάρκεια (και πέρα από) το μάθημα. Θα έχουμε επίσης μια ιδέα για το πώς οι μηχανισμοί και οι στρατηγικές ένταξης και αποκλεισμού προσαρμόζονται διαφορετικά σε συγκεκριμένα πλαίσια (π.χ. διαφορές στις στρατηγικές φυλετισμού και μηχανισμοί αλλοίωσης) και πώς μπορεί να επηρεαστούμε διαφορετικά από αυτό.

A2

Θεωρία του δομικού ρατσισμού και του ευρωκεντρισμού στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Σύντομη Περιγραφή

Αυτό το εργαστήριο παρέχει έναν χώρο για μια κοινή θεωρητικοποίηση και διάγνωση του δομικού ρατσισμού στα ΑΕΙ με ιδιαίτερη εστίαση στον ευρωκεντρισμό και στους αγώνες που στοχεύουν στην αποαποικιοποίηση της εκπαίδευσης και των ΑΕΙ. Αυτό το εργαστήριο φέρνει τους συμμετέχοντες σε συζήτηση, (α) ανοίγοντας έναν χώρο για ανταλλαγή, (β) δουλεύοντας με θεωρητικά πλαίσια, και (γ) αναλύοντας τον δομικό ρατσισμό και τον ευρωκεντρισμό στα ΑΕΙ. Αυτό το εργαστήριο θεωρίας έχει ως στόχο να υποστηρίξει τη διάγνωση του δομικού ρατσισμού, της διαφορετικότητας και της ένταξης στα ΑΕΙ με ιδιαίτερη έμφαση στο εθνικό πλαίσιο των συμμετεχόντων. Ο στόχος αυτής της ενότητας μαθήματος είναι να συζητήσει τις τρέχουσες συζητήσεις και τη διάγνωση στους τομείς του δομικού ρατσισμού και των αποικιακών προοπτικών στην ΑΕΙ.

Η μεθοδολογία αυτού του εργαστηρίου συνίσταται στην τοποθέτηση προσωπικών/ενσωματωμένων εμπειριών καθώς και θεσμικής ανάλυσης του δομικού ρατσισμού και του ευρωκεντρισμού στα ΑΕΙ σε διάλογο ως πρακτική οικοδόμησης θεωρίας. Συμπληρώνοντας τις αναγνώσεις από την προηγούμενη δραστηριότητα (βλ. Τεμάχιο Α, προηγούμενη δραστηριότητα «Πού πιστεύουμε; Ένας παγκόσμιος χάρτης κριτικής σκέψης» και εισαγωγή στο εργαστήριο θεωρίας), οι συμμετέχοντες θα προετοιμάσουν τρία υποχρεωτικά κείμενα και τουλάχιστον δύο επιπλέον κείμενα για αυτήν τη συνεδρία.

Ως πρακτική οικοδόμησης θεωρίας, οι συμμετέχοντες θα πρέπει να εντοπίσουν κοινά στοιχεία της ατομικής τους διάγνωσης σχετικά με τον δομικό ρατσισμό και τον ευρωκεντρισμό στα ΑΕΙ με ένα διαδραστικό τρόπο. Σε ένα ψηφιακό περιβάλλον, οι συμμετέχοντες θα συζητήσουν σε ξεχωριστές διαδικτυακές αίθουσες ζητήματα ευρωκεντρισμού και δομικού ρατσισμού απομακρυνόμενοι από τις προσωπικές τους εμπειρίες, την προηγούμενη δραστηριότητα «Πού πιστεύουμε; Ένας Παγκόσμιος Χάρτης Κριτικής Σκέψης». Οι συντονιστές θα βοηθήσουν αυτή τη διαδικασία κρατώντας

σημειώσεις στον πίνακα του προγράμματος Miro κατά τη διάρκεια της συνομιλίας για να καταγράψουν τα αποτελέσματα της συζήτησης. Ακολουθεί μια θεωρητική εισήγηση από τους συντονιστές των εργαλείων/έννοιών BRIDGES σχετικά με τη «[Νεοφιλελεύθερη Συμβατότητα](#)», τον «[Ευρωκεντρισμό](#)» και «[ΜΜΦΑ Αντίσταση](#)¹». Το εργαστήριο ολοκληρώνεται με έναν τελικό γύρο ερωτήσεων και απαντήσεων.

Στόχοι

Ο γενικός στόχος του εργαστηρίου θεωρίας είναι να υποστηρίξει τη θεωρητικοποίηση και τη διάγνωση του δομικού ρατσισμού στα ΑΕΙ με ιδιαίτερη έμφαση στον ευρωκεντρισμό και στους αγώνες που στοχεύουν στην αποαποικιοποίηση της εκπαίδευσης (και των θεσμών). Οι υποκείμενοι στόχοι είναι

- να μάθουν τα συμμετέχοντα μέσω της κριτικής ανάγνωσης για τις υπάρχουσες θεωρητικές έννοιες και τη διάγνωση του δομικού ρατσισμού, του ευρωκεντρισμού και των αγώνων από-αποικισμού
- να αναπτυχθούν νέες θεωρητικές έννοιες μέσω του συλλογικού προβληματισμού καθώς και να ασκηθεί κριτική σε ήδη υπάρχουσες θεωρητικές έννοιες
- να προτείνει εναλλακτικές γνώσεις που ξεφεύγουν από τις ενσωματωμένες εμπειρίες, το θεσμικό και εθνικό υπόβαθρο/ιθαγένεια των συμμετεχόντων.

Διαδικασία

Διάρκεια: 90 λεπτά

Step 1: Χτίζοντας θεωρία (40 min.). Οι συμμετέχοντες θα συνδυάσουν προσωπικές εμπειρίες σχετικά με τη σχέση τους με την τριτοβάθμια εκπαίδευση (ιδρύματα) με κριτικούς προβληματισμούς σχετικά με τις εμπειρίες τους στα ΑΕΙ ως εκπαιδευτικοί ή/και φοιτητές στα ιδρύματα της χώρας τους.

Βήμα 1.1: Γυάλα ψαριού (25 λεπτά). οι συμμετέχοντες μπορούν να μοιραστούν τις παρατηρήσεις, τους προβληματισμούς και την κριτική τους, με βάση τις αναγνώσεις στην τάξη και τις εμπειρίες ζωής που σχετίζονται με α) μορφές αποκλεισμών στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, β) μηχανισμούς ένταξης και αποκλεισμού στις δημόσιες πολιτικές σχετικά με την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, γ) Μηχανισμοί και στρατηγικές εντός και αποκλεισμού στο εκπαιδευτικό τους καθημερινό περιβάλλον, ιδιαίτερα στο πανεπιστήμιο.

Για να εμπνεύσουμε τη συζήτηση, προτείνουμε τις ακόλουθες κατευθυντήριες ερωτήσεις σχετικά με τις υποχρεωτικές και τις πρόσθετες αναγνώσεις:

---

¹ Αντίσταση μεταναστ@ν, μαύρων και φυλετικοποιημένων ατόμων (ΜΜΦΑ)

- Πώς αναλύουν τα κείμενα τον ρατσισμό και τον ευρωκεντρισμό στα ΑΕΙ; Βλέπετε διαφορές μεταξύ τους;
- Ποια στατιστικά στοιχεία/αριθμοί σχετικά με την ένταξη/αποκλεισμό στα ΑΕΙ σας εντυπωσίασαν περισσότερο; Μοιραστείτε με την ομάδα σας
- Ποιες μορφές αποκλεισμού και ένταξης αναλύονται στις αναγνώσεις; Κάνετε/κάνετε παρόμοιες ή διαφορετικές παρατηρήσεις στο ίδρυμά σας; Τι είδους διαφορετική δυναμική στα ιδρύματά σας μπορείτε να παρατηρήσετε; Πώς διαφέρουν;
- Ποιες μορφές αντίστασης έναντι του ρατσισμού και του ευρωκεντρισμού στα ΑΕΙ αναφέρονται αναλυτικά στα κείμενα; Συμβαίνει κάτι παρόμοιο στο ίδρυμά σας;

Βήμα 1.2: Τα ευρήματα από τις σημειώσεις και τα σχόλια του κοινού (15 λεπτά).

Μετά το τέλος της διαδικασίας της γυάλας του ψαριού, με βάση τις σημειώσεις των συγγραφέων και των ομιλητών, οι συντονιστές θα συνθέσουν αυτά τα ευρήματα σε έναν νοητικό χάρτη. Οι μαθητές μπορούν να τροποποιήσουν αυτόν τον νοητικό χάρτη στη συνέχεια για να εκκινήσουν περαιτέρω συζήτηση.

Βήμα 2: Θεωρητική συμβολή (20 λεπτά). Στο τρίτο μέρος, οι συντονιστές θα δώσουν μια θεωρητική συμβολή (10 λεπτά), συνδέοντας τα αποτελέσματα από την πρακτική οικοδόμησης θεωρίας (βήμα 2) με έννοιες από την εργαλειοθήκη BRIDGES, ιδιαίτερα με τη «[Νεοφιλελεύθερη Συμβατότητα](#)», τον «[Ευρωκεντρισμό](#)» και «[ΜΜΦΑ Αντίσταση](#)²».

Βήμα 3: Τελική συζήτηση (30 λεπτά): Αυτή η συνεδρία θα κλείσει με μια ανοιχτή συζήτηση με επίκεντρο τις πιθανές στρατηγικές αντίστασης στον δομικό ρατσισμό και τον ευρωκεντρισμό στα ΑΕΙ.

Απαιτούμενα Υλικά

Νοητικός Χάρτης: Flip Chart ή παραπλήσιο

Υποχρεωτικά αναγνώσματα

- Autar, L. (2017). "Decolonising the classroom Credibility-based strategies for inclusive classrooms". *Tijdschrift Voor Genderstudies*, 20(3), 305–320.
- Gutiérrez, E. (2016) "Sensing dispossession: Women and gender studies between institutional racism and migration control policies in the neoliberal university." *Women's Studies International Forum* 54: 167-177. <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2015.06.013>

---

² Αντίσταση μεταναστ@ν, μαύρων και φυλετικοποιημένων ατόμων (ΜΜΦΑ)

Επιπλέον αναγνώσματα

- [Bhambra, G. K., D. Gebrial and K. Nişancıoğlu. \(2019\) "Introduction: Decolonising the University?" In: Bhambra, G. K., Gebrial, D., & Nişancıoğlu, K. \(ed.\) Decolonising the university. Pluto Press.](#)
- Icaza Garza, R., & Vázquez, R. (2017). "Intersectionality and Diversity in Higher Education". *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 7, 349-357.
- Tate, Shirley Anne & Bagguley, Paul (2017). Building the anti-racist university: next steps. *Race Ethnicity and Education*, 20(3), 289-299. DOI: 10.1080/13613324.2016.1260227
- Thompson, V. E., & Zablotsky, V. (2016). "Rethinking Diversity in Academic Institutions." *Wagadu: A Journal of Transnational Women's & Gender Studies*, 16: 75-93.

Αναμενόμενα αποτελέσματα

Οι συμμετέχοντες επωφελούνται από μια επισκόπηση των διαφορετικών διαστάσεων, μηχανισμών και στρατηγικών για τη διαιώνιση και την υπέρβαση του δομικού ρατσισμού και άλλων αποκλεισμών στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Θα αποκτήσουν επίσης μια ιδέα για το πώς αυτοί οι μηχανισμοί και οι στρατηγικές προσαρμόζονται διαφορετικά σε συγκεκριμένα πλαίσια (π.χ. διαφορές στις στρατηγικές φυλετισμού). Στην κοινή συζήτηση, οι συμμετέχοντες και οι διαμεσολαβητές θα επεξεργαστούν συλλογικά έναν ψηφιακό ή φυσικό νοητικό χάρτη σχετικά με τρόπους θεωρητικοποίησης και διάγνωσης του δομικού ρατσισμού και του ευρωκεντρισμού στα ΑΕΙ.

A3

Αποδόμηση του δομικού ρατσισμού και του ευρωκεντρισμού στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα – μια (α)δύνατη στρογγυλή τράπεζα

Σύντομη περιγραφή

Αυτή η άσκηση αποτελεί μέρος της ευρύτερης ενότητας «διάγνωση» στο πρόγραμμα μαθημάτων BRIDGES, και ασχολείται με τον θεσμικό ρατσισμό στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Αποτελείται από μια συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με καλεσμένους από διαφορετικά ευρωπαϊκά ή πανευρωπαϊκά πλαίσια, και επιπλέον μια εσωτερική παρακολούθηση μεταξύ των συμμετεχόντων σε μεταγενέστερο στάδιο για να διασφαλιστεί η μεταφορά των συμπερασμάτων και των διδαγμάτων στις επόμενες συνεδρίες.

Το γενικό θέμα αυτής της στρογγυλής τραπέζης είναι να τεθεί στο προσκήνιο πώς εκδηλώνεται ο δομικός ρατσισμός και ο ευρωκεντρισμός στα ΑΕΙ. Με ιδιαίτερη έμφαση στο τοπικό πλαίσιο, οι συμμετέχοντες θα συζητήσουν στρατηγικές για τη διάγνωση και την υπέρβαση του δομικού ρατσισμού και του ευρωκεντρισμού στον ακαδημαϊκό χώρο.

Σε αυτό το πλαίσιο, θα συζητηθούν τα όρια και οι δυνατότητες ενός διαλόγου μεταξύ ΑΕΙ, οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών ή/και ακτιβισμού. Έτσι, η στρογγυλή τράπεζα φέρνει σε διάλογο τον ευρωπαϊκό ακαδημαϊκό κόσμο με τοπικούς ακτιβιστές/εκπροσώπους από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που εργάζονται στους τομείς του αντιρατσιστικού, αποαποικιακού και μεταναστευτικού ακτιβισμού ή/και εφαρμόζουν διαθεματικές προσεγγίσεις.

Στόχοι

Η συζήτηση στρογγυλής τραπέζης στοχεύει να προσφέρει μια επισκόπηση των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν μελετητές και ακτιβιστές σε διαφορετικά επίπεδα, όταν αναλύουν κριτικά τον δομικό ρατσισμό και τον γνωσιολογικό ευρωκεντρισμό στα ευρωπαϊκά ΑΕΙ. Στους

συμμετέχοντες παρέχεται μια επισκόπηση των διαφορετικών πραγματικοτήτων στις χώρες που συμμετέχουν οι εταίροι στο έργο BRIDGES. Η στρογγυλή τράπεζα στοχεύει να προσφέρει μια πλατφόρμα για κοινή ανάλυση και κατανόηση των ιστορικών και κοινωνικών ενδεχομένων καθώς και των πολιτικών συγκυριών που συνθέτουν και διασταυρώνουν βιογραφίες και κοινότητες αγώνα. Τέλος, ελπίζει να συμβάλει στην ανταλλαγή διδαγμάτων και ιστοριών επιτυχιών για να συμβάλει περαιτέρω στην ενίσχυση των αντιρατσιστικών, φεμινιστικών και αποαποικιοποιητικών δικτύων στην Ευρώπη, τόσο στον ακαδημαϊκό χώρο όσο και στην κοινωνία των πολιτών. Η παρακολούθηση της επόμενης ημέρας διασφαλίζει ότι τα συμπεράσματα και τα διδάγματα που αντλήθηκαν κατά τη διάρκεια της στρογγυλής τραπέζης θα μεταφερθούν στις επόμενες συνεδρίες.

Διαδικασία

Φάση A. Preparation of the Round Table

Θα πρέπει να προσκληθούν εκ των προτέρων έως τέσσερις συμμετέχοντες σε πάνελ από ΑΕΙ και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών από διαφορετικά ευρωπαϊκά ή πανευρωπαϊκά πλαίσια. Το πρόγραμμα BRIDGES προσφέρει ένα μεγάλο δίκτυο επαγγελματιών, ακτιβιστών και ακαδημαϊκού προσωπικού που εργάζονται στους τομείς του αντιρατσιστικού, αποαποικιακού και μεταναστευτικού ακτιβισμού ή/και εφαρμόζουν διαθεματικές προσεγγίσεις. Εναλλακτικά, οι συμμετέχοντες μπορούν να παρακολουθήσουν το ήδη μαγνητοσκοπημένο στρογγυλό τραπέζι από το πιλοτικό πρόγραμμα BRIDGES και στη συνέχεια να προχωρήσουν στη συζήτηση. Για τη συνέχεια, οι καθοδηγητικές ερωτήσεις θα απαντηθούν από τον συντονιστή και οι συμμετέχοντες καλούνται να απαντήσουν στις αίθουσες επισκέψεων.

Το γενικό θέμα αυτής της στρογγυλής τραπέζης είναι να τεθεί στο προσκήνιο πώς εκδηλώνεται ο δομικός ρατσισμός και ο ευρωκεντρισμός στα ΑΕΙ. Με ιδιαίτερη έμφαση στο τοπικό πλαίσιο, οι συμμετέχοντες θα συζητήσουν στρατηγικές για τη διάγνωση και την υπέρβαση του δομικού ρατσισμού και του ευρωκεντρισμού στον ακαδημαϊκό χώρο. Σε αυτό το πλαίσιο, θα συζητηθούν τα όρια και οι δυνατότητες ενός διαλόγου μεταξύ ΑΕΙ, οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών ή/και ακτιβισμού. Έτσι, η στρογγυλή τράπεζα φέρνει σε διάλογο τον ευρωπαϊκό ακαδημαϊκό κόσμο με τοπικούς ακτιβιστές/εκπροσώπους από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που εργάζονται στους τομείς του αντιρατσιστικού, αποαποικιακού και μεταναστευτικού ακτιβισμού ή/και εφαρμόζουν διαθεματικές προσεγγίσεις.

Οι ακόλουθες ερωτήσεις θα καθοδηγήσουν τη συζήτηση στρογγυλής τραπέζης:

- Ποιες είναι οι διαστάσεις και η δυναμική του δομικού ρατσισμού και του ευρωκεντρισμού στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα;
- Αντιμετωπίζεται ο θεσμικός ρατσισμός στα ΑΕΙ και εάν ναι, πώς; Γνωρίζετε έργα ή πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση ή την αντιμετώπιση του θεσμικού ρατσισμού στα ΑΕΙ;

- Ποιές είναι οι συνέπειες για την αποαποικιοποίηση των ΑΕΙ στην Ευρώπη;

Για περαιτέρω προσανατολισμό, οι συμμετέχοντες στο πάνελ θα μπορούσαν επίσης να εξετάσουν αυτές τις ερωτήσεις:

- Ποιες είναι οι διαστάσεις και η δυναμική του δομικού ρατσισμού και του ευρωκεντρισμού στον θεσμό σας; Έχουν αλλάξει με την πάροδο του χρόνου και αν ναι, πώς;
- Υπάρχουν πολιτικές ποικιλομορφίας και κατά των διακρίσεων στα θεσμικά σας όργανα; Πώς αντιμετωπίζουν και αμφισβητούν τον θεσμικό ρατσισμό; Πώς θα αξιολογούσατε την προβολή και τον αντίκτυπο αυτών των πολιτικών στην πρόληψη του ρατσισμού στα εκπαιδευτικά ιδρύματα;
- Ποιες άλλες στρατηγικές υπάρχουν στις χώρες και τους θεσμούς στους οποίους εόστε μέλος για την καταπολέμηση του ρατσισμού; Τα ιδρύματά σας συμμετέχουν σε αυτόν τον αγώνα και πώς; Γνωρίζετε πρωτοβουλίες αποαποικιοποίησης της γνώσης στη χώρα σας και στο ίδρυμά σας; Σε ποιούς απευθύνονται, πώς λειτουργούν και πώς αλληλεπιδρούν με το ίδρυμα και το κοινό;
- Χρειάζεται το πανεπιστήμιο την αποαποικιοποίηση της γνώσης και της παιδείας;

Διοργανωτές:

- Συμμετοχές σε πάνελ (μέγ. 4)
- Συντονισμός πάνελ
- Μεταφραστές (εάν οι συμμετέχοντες/οι συμμετέχοντες μιλούν διαφορετικές γλώσσες)
- Τεχνικός βοηθός, αν είναι δυνατόν: υπεύθυνος για τη διασφάλιση της σίγασης όλων των μικροφώνων και την αποβολή των χάκερ/εισβολέων.

Φάση Β. Η στρογγυλή τράπεζα

Διάρκεια: 90 minutes

Τμήμα I: Καλωσόρισμα και εισαγωγή των συμμετεχόντων (10 λεπτά)

Τμήμα II: Συνεισφορές κάθε συμμετέχοντος στις κατευθυντήριες ερωτήσεις (40 λεπτά)

Τμήμα III: Ερωτήσεις από συμμετέχοντες και συντονιστή (10 λεπτά)

Τμήμα IV: Συνεισφορές κάθε συμμετέχοντος σε ερωτήσεις (20 λεπτά)

Τμήμα V: Τελικές παρατηρήσεις και Κλείσιμο από τον συντονιστή (10 λεπτά)

Η στρογγυλή τράπεζα θα πρέπει να συμπεριλάβει το ευρύτερο κοινό και να υποστηρίξει περαιτέρω μια γενική εντύπωση για τον ρατσισμό και τον ευρωκεντρισμό στα ΑΕΙ στην Ευρώπη. Αυτό, θα υποστηρίξει επίσης την παρακολούθηση μεταξύ των συμμετεχόντων σε μεταγενέστερο στάδιο, η οποία θα πρέπει να συμπεριληφθεί στην αρχή του προγράμματος της επόμενης ημέρας.

Φάση C. Μετά την στρογγυλή τράπεζα

Διάρκεια: 30 λεπτά

Μετά το στρογγυλό τραπέζι, κατά προτίμηση την επόμενη μέρα, θα πρέπει να υπάρχει μία ακόμα συζήτηση σε σχέση με τα ζητήματα που άνοιξαν. Αυτό είναι σημαντικό για να διασφαλιστεί ότι οι συμμετέχοντες έχουν την ευκαιρία να αναλογιστούν από κοινού αυτά που ειπώθηκαν την προηγούμενη ημέρα και να τα συγκρίνουν ή να τα συνδέσουν με τα δικά τους πλαίσια στα ΑΕΙ. Οι ακόλουθες ερωτήσεις μπορεί να εμπνεύσουν τη διαδικασία παρακολούθησης σε δύο ή τρεις διαδικτυακές αίθουσες, ώστε όλοι οι συμμετέχοντες να μπορούν να μοιραστούν τις σκέψεις τους:

- Πώς αντικατοπτρίζεται ο δομικός ρατσισμός και ο ευρωκεντρισμός στα πανεπιστήμια; Ποια είναι η εμπειρία των συμμετεχόντων;
- Γνωρίζετε τυχόν πολιτικές ποικιλομορφίας και κατά των διακρίσεων του πανεπιστημίου σας ή ενός πανεπιστημίου που γνωρίζετε; Αντανακλά αυτό στην ποικιλομορφία του προσωπικού και των μαθητών;
- Υπάρχουν αντιρατσιστές φοιτήτριες ή αποαποικιοκρατούμενες πανεπιστημιακές ομάδες στο ΑΕΙ σας; Μπορείτε να σκεφτείτε μια ιστορία επιτυχίας; Πιστεύετε ότι ο μαθητικός αντιρατσιστικός ή αποαποικιοκρατικός ακτιβισμός μπορεί να επηρεάσει την καριέρα των μαθητών (αρνητικά); Γιατί (όχι);
- Πιστεύετε ότι η συμπερίληψη της αποαποικιοποίησης της γνώσης στην ακαδημία μπορεί να έχει διαρκή θετικό αντίκτυπο στην εκπαίδευση; Γιατί (όχι);

Τμήμα III: Κλείσιμο (5 λεπτά). Ο συντονιστής θα ανακεφαλαιώσει τα επιχειρήματα και θα εξάγει κάποια συμπεράσματα από τη συζήτηση.

Απαιτούμενα Υλικά

- Καρέκλες για το συντονιστή, το πάνελ και το κοινό.
- Μικρόφωνα για τους ομιλητές και οθόνη για προβολή φωτογραφιών, κτλ.
- Πίνακας για σημειώσεις

Υποχρεωτικά αναγνώσματα: [“Eurocentrism”](#), [“Migra*BPoC Resistance”](#) and [“Neoliberal Compliance”](#)

Επιπλέον αναγνώσματα: [“Structural Racism”](#) and [“Decolonial Knowledges”](#)

Αναμενόμενα αποτελέσματα

Θα εντοπιστούν νέες μορφές συνεργασίας μεταξύ του ακαδημαϊκού κόσμου και του ακτιβισμού για την αποαποικιοποίηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των ιδρυμάτων της.

A4

Ακαδημαϊκό Καρουσέλ

Σύντομη περιγραφή

Η ακόλουθη άσκηση είναι ένα επιτραπέζιο παιχνίδι που στοχεύει στο να κάνει ορατές προκλήσεις και δυσκολίες της καθημερινής ζωής –σχετικές με ακαδημαϊκά και άλλα– που συνδέονται με τη με τη «[Νεοφιλελεύθερη Συμβατότητα](#)», τον «[Ευρωκεντρισμό](#)» και «[ΜΜΦΑ Αντίσταση](#)³», καθώς και την επιβολή στρατηγικών αμοιβαίας συνεργασίας και υποστήριξης. Η μεθοδολογία είναι εμπνευσμένη από τις ιδέες του Paulo Freire σχετικά με ασκήσεις κωδικοποίησης και αποκωδικοποίησης, που συνεπάγεται μια δραστηριότητα τριών φάσεων. Πρώτον, ένα κοινό ζήτημα στους συμμετέχοντες. Δηλαδή, ακούγοντας προσεκτικά την ομάδα, οι εκπαιδευτικοί/ερευνητές εντοπίζουν θέματα που ταλαιπωρούν τους συμμετέχοντες. Στη συνέχεια, αυτά τα θέματα κωδικοποιούνται σε ένα επιτραπέζιο παιχνίδι στην προκειμένη περίπτωση - προκειμένου να παρουσιαστεί και να αναπαρασταθεί το θέμα με παραστατικό τρόπο. Τέλος, οι καταστάσεις που παρατηρούνται κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού θα πρέπει να συζητούνται με τους συμμετέχοντες με οργανωμένο συντονισμό (η αποκωδικοποίηση), συνδέοντας τις συνθήκες που παρατηρούνται κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού με την καθημερινή ζωή των συμμετεχόντων.

Στόχοι

Συνολικά, η άσκηση συμβάλλει στους ακόλουθους προβληματισμούς:

Η άσκηση στοχεύει στη δημιουργία ευαισθητοποίησης σχετικά με τις δομικές και θεσμικές διακρίσεις, την άνιση κατανομή ευκαιριών στην κοινωνία και ευκαιριών συμμετοχής. Οι συμμετέχοντες θα πρέπει να προσδιορίσουν και να αντανakλούν τις συνθήκες στις οποίες οι μαθητές του ΜΜΦΑ αποδέχονται ή συμμορφώνονται με κανόνες που εμποδίζουν την πλήρη ακαδημαϊκή εμπειρία ζωής τους είτε για να αποφύγουν περαιτέρω προβλήματα είτε για να επικεντρωθούν σε δυσκολίες που θεωρούνται πιο επείγουσες.

Αποκαλύπτει προσωπικές καθημερινές ή/και θεσμικά οργανωμένες πράξεις όταν οι μαθητές ΜΜΦΑ συγκεντρώνονται για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις τους και να αντισταθούν. Ευαισθητοποίηση και αντανάκλαση των επικρατούντων και των δικών μας στερεοτύπων καθώς και των δικών μας προνομιών και ποιες συνέπειες έχει αυτό στην καθημερινή μας ζωή και τις σπουδές μας.

---

³ Αντίσταση μεταναστ@ν, μαύρων και φυλετικοποιημένων ατόμων (ΜΜΦΑ)

Διαδικασία

Το Ακαδημαϊκό Καρουσελ είναι ένα επιτραπέζιο παιχνίδι που συνοδεύει 5 παίκτες στο δρόμο τους για την αποφοίτηση στο πανεπιστήμιο. Οι φοιτητές γνωρίζονται μεταξύ τους αφού παρακολουθούν όλοι το ίδιο εξάμηνο του ίδιου προγράμματος σπουδών. Στόχος είναι να αποκαλυφθούν οι προκλήσεις της καθημερινής πανεπιστημιακής ζωής που προκύπτουν για τους φοιτητές ΜΜΦΑ. Η άσκηση θα διαρκέσει περίπου 60 με 90 λεπτά και τελειώνει όταν όλοι οι παίκτες φτάσουν στο κέντρο του παιχνιδιού, που είναι τελικά ο στόχος του παιχνιδιού. Επίσης, το παιχνίδι τελειώνει εάν εξαντληθούν οι κάρτες ή ο χρόνος.

Η άσκηση αποτελείται από 4 φάσεις:

ΦΑΣΗ Α: Προετοιμασία του ακαδημαϊκού καρουσέλ

Κάθε παίκτης παρουσιάζεται στο πρόγραμμα Miro για να μπει στο παιχνίδι, όπου λαμβάνει επίσης μια ατομική κάρτα χαρακτήρων. Η εισαγωγή και η κατανομή της κάρτας χαρακτήρων θα πρέπει να γίνει τουλάχιστον μία ημέρα πριν από την έναρξη του πραγματικού παιχνιδιού (σε γραπτή μορφή ή με προσωπική συνάντηση στο Zoom). Οι συμμετέχοντες θα πρέπει να έχουν αρκετό χρόνο για να προετοιμάσουν τους ρόλους τους χρησιμοποιώντας τα προκαθορισμένα χαρακτηριστικά και το έγγραφο «Ερωτήσεις για την εύρεση ρόλων» για να σχηματίσουν μια προσωπικότητα, γεμίζοντας με περιεχόμενο και δημιουργώντας ένα προσωπικό υπόβαθρο και βιογραφία, μια ιστορία, κοινωνικο-οικονομική κατάσταση και ούτω καθεξής. Ζητείται από τους συμμετέχοντες να καταγράψουν ορισμένες αδυναμίες και δυνατά σημεία στον παρεχόμενο χώρο στο πρόγραμμα Miro, που θα τους βοηθήσουν αργότερα να κατακτήσουν τις Κάρτες Εκδηλώσεων. Η δημιουργία του ρόλου της Κάρτας Χαρακτήρων μπορεί να γίνει ατομικά ή ομαδικά. Σε αυτήν την περίπτωση, όλοι οι συμμετέχοντες με την ίδια Κάρτα Χαρακτήρων συγκεντρώνονται και χτίζουν το ρόλο τους συλλογικά.

Κάρτες χαρακτήρων:

Άτομο 1

Μόνη μητέρα, 35 ετών, μετανάστρια.

Άτομο 2

Γύρω στα 20, Ευρωπαίος πολίτης, μένει σε ένα κοινό σπίτι.

Άτομο 3

30 χρονών, μεγάλωσε στο Giessen, εκπαιδεύει έναν σκύλο.

Άτομο 4

19 χρονών, κόρη μεταναστών από τη Νότια Αμερική, ζει σε ένα κοντινό χωριό με τους γονείς της.

Άτομο 5

Γύρω στα 20, μετανάστης, χαμηλού επιπέδου γερμανικής γλώσσας.

Άτομο 6

Συντονιστής: υπεύθυνος για την καθοδήγηση του παιχνιδιού, διαβάζει δυνατά τις Κάρτες Εκδηλώσεων, προσέχει τη διαχείριση του χρόνου, διασφαλίζει την επικοινωνία με σεβασμό και σημειώνει τις αντίστοιχες κινήσεις (ώστε τα αποτελέσματα του παιχνιδιού να συζητούνται εύκολα στη συνέχεια).

Ερωτήσεις για την εύρεση ρόλων

- Πώς μεγάλωσες; Είχες δικό σου δωμάτιο;

Τι έκαναν οι γονείς σου για να ζήσουν;

- Τι έκανες πριν το πανεπιστήμιο;
- Έχεις σπουδάσει/εκπαιδευτεί ποτέ στο παρελθόν;
- Πού και πώς ζεις τώρα; Με ποιόν μένεις?
- Πόσος χρόνος χρειάζεται για να πας στο πανεπιστήμιο; Χρειάζεστε μεταφορικό μέσο; (π.χ. λεωφορείο/ποδήλατο/περπάτημα)
(Δεν υπάρχει πανδημία και παρακολουθείτε το μάθημα αυτοπροσώπως)
- Έχεις παιδιά; Ή άλλα άτομα που φροντίζετε;
- Πώς χρηματοδοτείς τις σπουδές και τον εαυτό σου; Εργάζεσε, αν ναι, πόσες ώρες την εβδομάδα;
- Πώς μοιάζει μια τυπική καθημερινή/σαββατοκύριακο;
- Πώς περνάς τον ελεύθερο χρόνο σου; Πώς οργανώνεις τις διακοπές σου;

- Έχεις δυσκολίες στη ζωή; (π.χ. γλώσσα, αναπηρίες/ικανότητες κ.λπ.)

ΦΑΣΗ Β: Κάνοντας το ακαδημαϊκό καρουσέλ

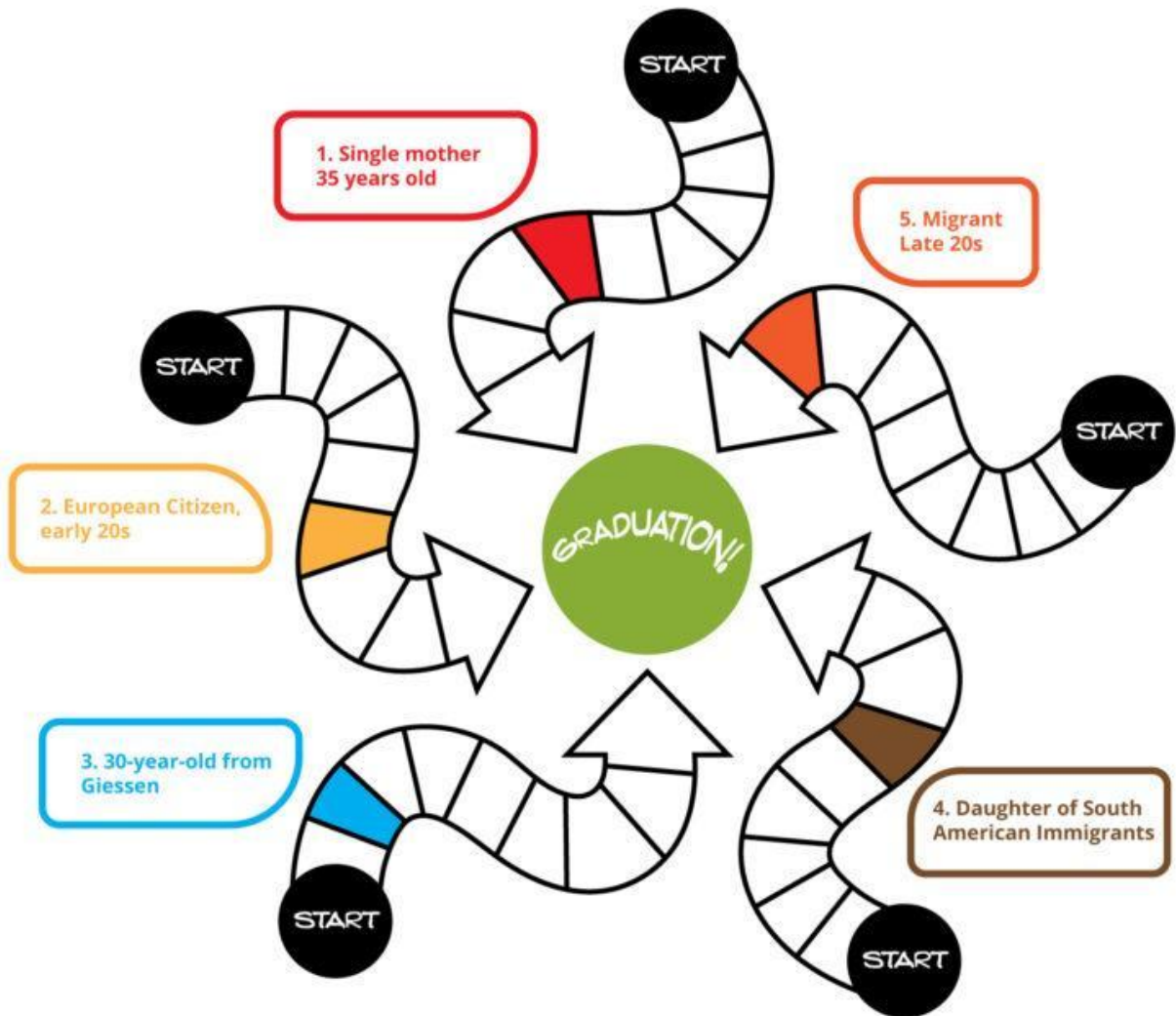
Την ημέρα του παιχνιδιού, όλοι οι συμμετέχοντες συναντώνται για να λάβουν μια λεπτομερή εισαγωγή (συμπεριλαμβανομένων των Οδηγιών) στο παιχνίδι από τον συντονιστή ή τον εκκινητή του παιχνιδιού. Ανάλογα με τον αριθμό των συμμετεχόντων θα χωριστούν σε τρεις έως έξι ομάδες. Θα πρέπει να υπάρχουν τουλάχιστον δύο παίκτες και ένας συντονιστής για να παίξουν το παιχνίδι.

Βήμα 1: Introduction (10 λεπτά).

Κάθε ομάδα παίζει το παιχνίδι στο σε ένα δεδομένο, ατομικό ταμπλό. Αρχικά, οι παίκτες καλούνται να παρουσιάσουν τους προετοιμασμένους χαρακτήρες τους στους άλλους παίκτες της ομάδας (10 λεπτά).

Βήμα 2: Η ίδια η άσκηση (50 λεπτ).

Τώρα το παιχνίδι μπορεί να ξεκινήσει. Οι παίκτες επιλέγουν ένα κομμάτι παιχνιδιού (ένα αστέρι) και το τοποθετούν δίπλα στη σύντομη περιγραφή του χαρακτήρα τους στην αρχή της διαδρομής. Ο συντονιστής είναι υπεύθυνος για την καθοδήγηση του παιχνιδιού και διαβάζει δυνατά τις Κάρτες Εκδηλώσεων, προσέχει τη διαχείριση του χρόνου, εξασφαλίζει σεβαστή επικοινωνία και σημειώνει τις αντίστοιχες κινήσεις.

Αφού ο συντονιστής διαβάσει δυνατά την πρώτη από τις τέσσερις Κάρτες Συμβάντων, η ομάδα θα πρέπει να συζητήσει μαζί σε ποιον μπορεί να παρουσιάσει πρόβλημα αυτό το συμβάν (και γιατί) και να αποφασίσει ποιος από αυτούς μπορεί να προχωρήσει (είτε μόνος του είτε μέσω της υποστήριξης άλλων) και ποιος δεν μπορεί. Το παιχνίδι τελειώνει όταν ολόκληρη η ομάδα φτάσει στο κέντρο και αποφοιτήσει. εάν τελειώσουν οι κάρτες ή ο χρόνος εκδήλωσης (μετά από 50 λεπτά).

Οι συμμετέχοντες καλούνται να τραβήξουν ένα στιγμιότυπο από την οθόνη τους στο τέλος του παιχνιδιού για να συγκρίνουν τα αποτελέσματα του παιχνιδιού με τις άλλες ομάδες.

Κάθε κλήρωση μιας Κάρτας Γεγονότος είναι μια συμμετοχική στιγμή, όπου οι παίκτες πρέπει να συζητήσουν μαζί αν μπορούν να προχωρήσουν ή όχι και να επισημάνουν τους λόγους.

Κάθε Κάρτα Συμβάντος παρέχει ερωτήσεις που βοηθούν στον προβληματισμό σχετικά με τις αποφάσεις.

Αυτή είναι επίσης μια στιγμή για να βρούμε λύσεις και να βοηθήσουμε ο ένας τον άλλον να προχωρήσουμε καθώς ο στόχος της άσκησης είναι να φτάσουν όλοι στο τελευταίο σημείο.

Το μάζεμα των καρτών εκδηλώσεων συνεχίζεται έως ότου όλοι οι παίκτες φτάσουν στο κέντρο του ταμπλό ή μέχρι να τελειώσουν οι κάρτες εκδηλώσεων. Τελικά, η άσκηση μπορεί να τελειώσει χωρίς να φτάσει κανείς στο κέντρο ή/και μπορεί να πάει πιο μακριά και να αφήσει κάποιον πίσω σε έναν γύρο, εάν δεν μπορεί να εντοπίσει επιλογές για αμοιβαία υποστήριξη σε μια συγκεκριμένη Κάρτα Εκδηλώσεων.

Κάρτες Συμβάντων

Συμβάν 1

Θέλετε να κάνετε αίτηση στο πανεπιστήμιο. Τα πιστοποιητικά σας πρέπει να υποβληθούν σε ένα μήνα.

Ερωτήσεις για προβληματισμό

- Σε ποια γλώσσα είναι το δίπλωμά μου;
- Ισχύει το δίπλωμά μου στη Γερμανία;
- Το πανεπιστήμιο έχει κατευθυντήρια γραμμή για τη διαδικασία επικύρωσης διπλωμάτων;
- Πόσο είναι το κόστος της επικύρωσης του διπλώματος και μπορώ να αντέξω οικονομικά την επικύρωση;

Σύνδεση με εργαλείο

Ευρωκεντρισμός

Συμβάν 2

Κατά τη διάρκεια των εργασιών της ερευνητικής σας ομάδας έχουν συμβεί υποτιμητικά σχόλια (που εκλαμβάνονται ως αστεία σχόλια) σχετικά με ΜΜΦΑ και ΛΟΑΤΚΙ άτομα. Ο καθηγητής που είναι υπεύθυνος για την ερευνητική ομάδα συμμετείχε στα σχόλια.

Ερωτήσεις για προβληματισμό

- Πώς νιώθω για αυτό;
- Πώς μπορώ να αντιδράσω;
- Ποιες συνέπειες μπορεί να εμφανιστούν με την αντίδρασή μου;
- (Πού) μπορώ να το καταγγείλω αυτό στο πανεπιστήμιο;
- Ποιος μπορεί να με στηρίξει στη διαδικασία καταγγελίας

Σύνδεση με εργαλείο

Νεοφιλελεύθερη Συμβατότητα

Συμβάν 3 – Ομαδική δουλειά*

Ο τρόπος εξέτασης σε ένα σεμινάριο είναι η κατάθεση μιας εργασίας στο τέλος του εξαμήνου. Ευνοείται μια ομαδική εργασία στο σπίτι. Η εργασία θα πρέπει να υποβληθεί στα γερμανικά.

* για να προχωρήσετε μπροστά, πρέπει να επιλύσετε το γεγονός συλλογικά

Ερωτήσεις για προβληματισμό

- Ποια είναι η διαθεσιμότητά μου να συναντηθώ για επιπλέον ώρες;
- Πώς νιώθω για αυτήν την ομαδική δουλειά; Ποιο είναι το κόστος και τα οφέλη του;
- Πώς νιώθω που γράφω στα γερμανικά; Τι άλλες επιλογές έχω;
- Πώς νιώθω όταν οι άλλοι διαβάζουν αυτά που έγραψα στα γερμανικά;
- Υπήρχε η ευκαιρία να συζητήσουμε με τον καθηγητή για διάφορες επιλογές;

Σύνδεση με εργαλείο

Νεοφιλελεύθερη Συμβατότητα, Ευρωκεντρισμός

Συμβάν 4

Ο καθηγητής σας σας ενημερώνει για μια πρακτική άσκηση κατά τη διάρκεια του διαλείμματος του εξαμήνου που συνδέεται με το δικό σας θέμα έρευνας. Η πρακτική άσκηση είναι απλήρωτη. Στις σπουδές σας η πρακτική άσκηση είναι υποχρεωτική.

Ερωτήσεις για προβληματισμό

- Ποια θα ήταν τα οφέλη της πρακτικής άσκησης;
- Πώς μπορώ να συντηρηθώ οικονομικά αυτή την περίοδο;
- Υπάρχει κάποιος που εξαρτάται οικονομικά από εμένα;

Σύνδεση με εργαλείο

Νεοφιλελεύθερο Συμβατότητα, Ευρωκεντρισμός

ΦΑΣΗ Γ: Συζήτηση του Ακαδημαϊκού Καρουσέλ

Διάρκεια: 30 λεπτά.

Βήμα 1: Προσωπικός αναστοχασμός (10 min.). Μετά το τέλος της άσκησης κάθε άτομο που συμμετείχε μπορεί να ακολουθήσει τις ερωτήσεις για να κάνει τον προσωπικό του αναστοχασμό.

Προβληματισμός σχετικά με το ρόλο σας

- Πώς νιώθεις στον ρόλο σου; Πως ήσουν?
- Ποια εκδήλωση σας εντυπωσίασε περισσότερο;

Προβληματισμός σχετικά με το ρόλο σας (μετά το ρόλο σας)

- Πώς σου φάνηκε να είσαι στον ρόλο που υποδύθηκες;
- Από πού αντλήσατε έμπνευση για να αναπτύξετε τον χαρακτήρα σας;/ Ποιες πληροφορίες σας βοήθησαν να διαμορφώσετε τον ρόλο; (ειδήσεις, ανέκδοτα, μέσα κοινωνικής δικτύωσης, βιβλία κ.λπ.)

Αναστοχασμός στην κοινωνία

- Είναι δυνατόν ο καθένας ανά πάσα στιγμή να επιβάλει το ίδιο επίπεδο προνομίων;
- Ποιες αλλαγές είναι απαραίτητες για να διασφαλιστεί η ισότητα ευκαιριών?

Ερωτήσεις προβληματισμού (για να βοηθήσουν τον συντονιστή στην αποκωδικοποίηση)

- Ποια ήταν τα κύρια προβλήματα για τον καθένα από εσάς για να φτάσει στο κέντρο;
- Τι ήταν πέρα από την προσωπική βούληση, αλλά θα μπορούσε να είχε αλλάξει από το Πανεπιστήμιο (ή το Δημαρχείο, ή τις εθνικές πολιτικές κ.λπ.) για να βελτιωθούν οι πιθανότητες μιας κοινής εξέλιξης των προσώπων; Πως?

Βήμα 2: Από κοινού συζήτηση (20 λεπτά).

Σε αυτή τη φάση, οι συμμετέχοντες μπορούν να ανταλλάξουν τις εμπειρίες, τα συναισθήματα και τις σκέψεις που είχαν κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού και να τις αναλύσουν και να προβληματιστούν. Η ενδυναμωτική ιδέα του παιχνιδιού εντοπίζεται στην κατανόηση της πραγματικότητας ως κοινωνικο-ιστορικά κατασκευασμένης και ως τέτοιας μπορεί να αλλάξει. Καθώς κάθε άτομο αποτελεί συστατικό μέρος της κοινωνίας, ακόμη και κάτω από καταπιεστικά γραφειοκρατικά συστήματα οι άνθρωποι μπορούν να επαναστατήσουν εναντίον της και να κάνουν αλλαγές. Επομένως, μια πηγή δύναμης είναι να κατανοήσουμε ότι η ζωή είναι μεταβλητή. Αυτό σημαίνει να αντιληφθεί κανείς ότι ένα άτομο που υφίσταται διακρίσεις, το οποίο συνήθως αισθάνεται μικρό σε σχέση με τους ευρωκεντρικούς κανόνες και τις νεοφιλελεύθερες προκλήσεις, μπορεί να αντισταθεί σε αυτές τις αντιξοότητες χτίζοντας γέφυρες, καθώς τα εμπόδια δεν είναι τόσο οργανικά και αναπόφευκτα όσο φαίνονται.

Απαιτούμενα Υλικά

Κάρτες χαρακτήρων, επιτραπέζιο καρουσέλ, κάρτες συμβάντων

Υποχρεωτικά αναγνώσματα:

[Neoliberal Compliance](#), [Eurocentrism](#) και [Migra*BPoC Resistance](#)

Αναμενόμενα αποτελέσματα

- Να ευαισθητοποιήσει για τις δομικές και θεσμικές διακρίσεις, την άνιση κατανομή ευκαιριών στην κοινωνία και ευκαιριών συμμετοχής.
- Να υπογραμμιστούν και να συζητηθούν μοτίβα και κανόνες που γίνονται αντιληπτά ως φυσικά και λογικά, αλλά είναι κοινωνικοϊστορικά κατασκευάσματα που βασίζονται στα προνόμια των λευκών και τη δυτικοευρωπαϊκή αποικιοκρατία.
- Να κατανοήσουμε τις περιστάσεις στις οποίες οι μαθητές ΜΜΦΑ αποδέχονται ή συμμορφώνονται με κανόνες που εμποδίζουν την πλήρη ακαδημαϊκή εμπειρία της ζωής τους είτε για να αποφύγουν περαιτέρω προβλήματα είτε για να επικεντρωθούν σε δυσκολίες που θεωρούνται πιο επείγουσες.

- Να αποκαλύψει προσωπικές καθημερινές ή/και θεσμικά οργανωμένες πράξεις όταν οι μαθητές ΜΜΦΑ συγκεντρώνονται για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις και να αντισταθούν.
- Ευαισθητοποίηση και αντανάκλαση των κυρίαρχων και των δικών μας στερεοτύπων για διαφορετικές ομάδες, καθώς και για τα δικά μας προνόμια και τους λόγους με τους οποίους συνδέονται και ποιες συνέπειες έχει αυτό για την καθημερινή μας ζωή και τις σπουδές μας
- Η προσπάθεια προώθησης της συζήτησης σχετικά με την κατανομή ευκαιριών και τις (δομικές) διακρίσεις, για αλληλοϋποστήριξη και συνεργασία, με σκοπό την κατανόηση, δημιουργία και ενίσχυση διαπροσωπικών δικτύων υποστήριξης και συμμαχιών.
- Να προωθήσει την επαφή μεταξύ ατόμων με παρόμοια θέματα, επιτρέποντας τη συνειδητοποίηση ότι τα εμπόδια δεν είναι ατομική ανικανότητα.

ΤΜΗΜΑ Β: ΘΕΩΡΙΕΣ ΣΑΝ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

B1

Η Κρίση ως εμφάνιση

Σύντομη Περιγραφή

Σε αυτήν την άσκηση, αναλογιζόμαστε πώς η αντίληψη και η αναπαράσταση διαμορφώνονται μέσα από ηγεμονικά πλαίσια. Αναλύουμε τον τρόπο με τον οποίο οι ηγεμονικές αφηγήσεις γύρω από το φαινόμενο της κρίση κανονικοποιούνται μέσω των εικόνων. Εστιάζουμε στη λεγόμενη «προσφυγική κρίση» του 2015 και σε ορισμένες εικόνες ανθρώπων που διασχίζουν το Αιγαίο με βάρκες. Θέλουμε οι συμμετέχοντες να καταλάβουν ότι, αντίθετα με ό,τι μας λένε αυτές οι εικόνες, η προσφυγική κρίση δεν ξεκίνησε απλώς με την εμφάνιση ορισμένων σωμάτων στις ακτές της Λέσβου, στο γνωστό και ως κατώφλι της Ευρώπης, αλλά ήταν το αποτέλεσμα δεκαετιών πολέμου, καταστροφών και οικονομικής εξαθλίωσης. Με αυτόν τον τρόπο, αναλογιζόμαστε πώς οι εικόνες αναπαράγουν συγκεκριμένες απόψεις που πλαισιώνουν και παγώνουν ανθρώπους και καταστάσεις σε συγκεκριμένους χώρους και χρόνους. Τι θα συμβεί αν αφαιρέσουμε τον όρο «κρίση» από την ηγεμονική αφήγηση/λόγο των όσων συνέβησαν το 2015-2016 στο Αιγαίο;

Στόχοι

- Να κατανοήσουμε τους οπτικούς και διαμεσολαβημένους λόγους της προσφυγικής κρίσης.
- Να ασχοληθούμε κριτικά με εικόνες που αντιπροσωπεύουν την προσφυγική κρίση. Πώς αποτυπώνονται οι πρόσφυγες σε εικόνες σκηνών άφιξης και πώς μένουν παγώμενοι σε (συγκεκριμένους) χρόνους και χώρους μέσω των απεικονήσεών τους;
- Να προβληματιστούμε για το τι λείπει από τις κυρίαρχες εικόνες για την προσφυγική κρίση και ποιος/τι δεν εκπροσωπείται σε αυτές.
- Να ενθαρρύνουμε τους συμμετέχοντες να τοποθετηθούν σε σχέση με αυτήν την (ηγεμονική) εικόνα.
- Για να κατανοήσετε πώς αυτές οι εικόνες συνδέονται με τις δυαδικές λογικές των προβλημάτων/λύσεων έκτακτης ανάγκης. Τι είδους αντιδράσεις προκαλούν οι εικόνες αυτές, τόσο σε επίπεδο κυβερνητικών πολιτικών όσο και σε επίπεδο κοινωνίας των πολιτών; Για παράδειγμα, στην περίπτωση της λεγόμενης

«προσφυγικής κρίσης» του 2015, οι λύσεις που υιοθετήθηκαν από πολλά κράτη οδήγησαν σε αυστηρότερες πολιτικές συνόρων, περισσότερα συρματοπλέγματα, πολλαπλασιασμό των στρατοπέδων κράτησης, δημιουργία νησιών hotspot και, γενικά, εφαρμογή βίαιων πολιτικών που προστατεύουν την «Ευρώπη Φρούριο».

- Να προβληματιστούμε για τον πολλαπλασιασμό των εικόνων από σκηνές άφιξης προσφύγων σε αντίθεση με την απουσία εικόνων που απεικονίζουν την αναχώρηση και την επιστροφή των προσφύγων. Δηλαδή, όταν οι πρόσφυγες απομακρύνονται/εξαναγκάζονται να επιστρέψουν, κανείς δεν είναι εκεί για να φωτογραφίσει τη βίαιη αναχώρησή τους, καθώς και τα αίτια/παράγοντες του αναγκαστικού εκτοπισμού τους.

Διαδικασία

Διάρκεια: 90 λεπτά

Οδηγίες για Διδάσκοντες:

1. Χωρίστε την τάξη σε ομάδες των 4 ή 5 ατόμων
2. Δείξτε την εικόνα στον προτζέκτορα (Massimo Sestini, Operation Mare Nostrum, 2014)
3. Ζητήστε από τις ομάδες να καταγράψουν τις σκέψεις τους για να μπορέσουν να τις παρουσιάσουν στη μεγαλύτερη ομάδα.

4. Μπορείτε να επιλέξετε εάν θα ζητήσετε από τους συμμετέχοντες να παρουσιάσουν στο τέλος κάθε βήματος ή αθροιστικά στο τέλος.

Βήμα 1 (15 λεπτά): Σκεφτείτε ξανά την ηγεμονική αφήγηση της προσφυγικής κρίσης, αυτή που πρεσβεύει πώς η κρίση ξεκίνησε με την εμφάνιση ορισμένων σωμάτων στις ακτές της Ευρώπης το καλοκαίρι του 2015. Αυτή η αφήγηση συνοδεύτηκε από πολλές εικόνες πλωτών σκαφών και βαρκών γεμάτες με ανθρώπους που πλησίαζαν την ακτή.

Χωριστείτε σε ομάδες, και κοιτάζοντας την παραπάνω εικόνα, συζητήστε και απαντήστε στις ακόλουθες ερωτήσεις:

- Αν δεν είχατε καμία γνώση της κατάστασης, πώς θα αντιλαμβανόσασταν αυτήν την εικόνα;
- Η κύρια αφήγηση μιλά για «ροές» μεταναστών και για «κύματα» ανθρώπων που φτάνουν στην Ευρώπη. Μπορείτε να βρείτε οπτική υποστήριξη αυτών των αξιώσεων σε αυτήν την εικόνα;
- Από πού είναι τραβηγμένη η εικόνα; Τι προοπτική έχετε ως θεατής;
- Πώς θα διέφερε η αντίληψή σας για το φαινόμενο που απεικονίζεται σε αυτήν την εικόνα, αν η εικόνα είχε τραβηχτεί από την οπτική γωνία κάποιου ατόμου που βρισκόταν μέσα σε αυτό το σκάφος;
- Τι άλλο βλέπετε σε αυτή την εικόνα;

Βήμα 2 (10 λεπτά):

Ένα κρουαζιερόπλοιο γεμάτο τουρίστες προσεγγίζει τις ακτές της Λέσβου μετά από μια κρουαζιέρα στο Αιγαίο, ένα πολύ συνηθισμένο θέαμα του ελληνικού καλοκαίρι.

- Ποιά είναι η διαφορά μεταξύ ενός πλοίου γεμάτου τουρίστες που ταξιδεύουν στο Αιγαίο και του σκάφους που απεικονίζεται σε αυτήν την εικόνα;
- Ποιανού η κινητικότητα χαρακτηρίζεται ως παράτυπη, παράνομη ή εγκληματική και γιατί;

Βήμα 3 (10 λεπτά):

σε ευρωπαϊκό έδαφος; Συζητήστε σε ομάδες για 10 λεπτά και προσπαθήστε να γράψετε άλλους πιθανούς παράγοντες που κατά την άποψή σας συνέβαλαν στη λεγόμενη «προσφυγική κρίση».

Βήμα 4 (15 λεπτά):

Κοιτάξτε τη λίστα στην οποία καταλήξατε και προσπαθήστε να σκεφτείτε ποιος θα ήταν ένας διαφορετικός τρόπος αναπαράστασης αυτής της κρίσης; Γιατί θα ήταν σημαντικές τέτοιες εικόνες;

Διάλειμμα: 10 λεπτά

Βήμα 5 (30 λεπτά): Παρουσιάσεις των επιμέρους μικρότερων ομάδων στο ευρύτερο γκρουπ.

Απαραίτητα Υλικά

Πρόσβαση σε προτζέκτορα/ειδική ηλεκτρονική πλατφόρμα ή εφαρμογή.

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

- BRIDGES Toolkit, "[Crisis](#)," "[Border\(ing\)](#)," "[Transit](#)"
- Carastathis, Anna & Tsilimpounidi, Myrto (2020) *Reproducing Refugees: Photographia of a Crisis*. Lanham: Rowman & Littlefield International.
- Ai Weiwei, *Human Flow*, 2017, documentary film.
- Ilsa Kristine, [Photos that bear witness to modern slavery](#), Tedx Talk 2016

Αναμενόμενα αποτελέσματα

- Να δούμε κριτικά εικόνες από τα γεγονότα που έλαβαν χώρα το 2015-2016.
- Να βρούμε διαφορετικούς τρόπους και μεθόδους αναπαράστασης των εμπειριών μετανάστευσης, και της βίας που συνεπάγονται οι εμπειρίες, στα ευρωπαϊκά σύνορα.
- Να αναλογιστούμε σε ένα σύντομο κείμενο αν είναι δυνατόν, και αν ναι πώς, να αναπαραστήσουμε με εικόνες τη «μη άφιξη», με άλλα λόγια, του τι συμβαίνει σε όσους δεν καταφέρνουν να φτάσουν στις ευρωπαϊκές ακτές. Εκτός από γραπτό κείμενο μπορεί να έχει τη μορφή ποιήματος, σχεδίου, εικόνας, μικρού βίντεο, τραγουδιού.
- Να αντιμετωπίσουμε την απουσία εικόνων αναχώρησης και να διατυπώσουμε τους πιθανούς λόγους για αυτό και, τέλος, να βρούμε τις δικές μας εικόνες αναχώρησης.

B2

Εργαστήριο Φωτογραφίας

Σύντομη περιγραφή

Η ικανότητά μας να μελετάμε, να περιγράφουμε και να σκεφτόμαστε τον κόσμο είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το πώς βλέπουμε όταν κοιτάμε. Ουσιαστικά θεωρία είναι η καθιέρωση μιας άποψης και ανάλυσης μέσα σε μια ευρύτερη αλληλοσυσχέτιση γεγονότων, όπως φαίνεται και από την ετυμολογία λέξης. Αυτή η λεξιλογική ετυμολογία μας υπενθυμίζει ότι ο τρόπος που σκεφτόμαστε για τον τρόπο που σκεφτόμαστε στον δυτικό πολιτισμό καθοδηγείται από ένα οπτικό συγκείμενο. Ως εκ τούτου, η θεωρία συνδέεται με το να βλέπεις, να κοιτάς, και να παρακολουθείς. Οι συμμετέχοντες θα καθοδηγηθούν μέσα από έννοιες που συνδέουν τη φωτογραφία με τη θεωρία (προοπτική, τοποθεσία, κάδρο/καδράρισμα, λήψη, αναπαράσταση, απεικόνιση, φόντο, κοντινή/αεροφωτογραφία κ.λπ.) και θα τους δοθούν ορισμένες προτροπές για εξάσκηση /πειραματισμούς με αυτές τις έννοιες μέσω της φωτογραφίας. Ο στόχος είναι να επανεξετάσουμε τις υποθέσεις μας σχετικά με το τι είναι/τι κάνει η θεωρία και πώς αυτές οι υποθέσεις έχουν κατασκευαστεί από την αποικιακή, ετεροπατριαρχική, καπιταλιστική εξουσία, αλλά και πώς - μέσω της φωτογραφίας - αυτές οι υποθέσεις και ορισμοί της θεωρίας μπορούν να απο-αποικιοποιηθούν και η θεωρία να μετατραπεί σε απελευθερωτική πρακτική.

Στόχοι

- Να κατανοήσουμε τους οπτικούς και διαμεσολαβημένους λόγους της προσφυγικής κρίσης.
- Να ασχοληθούμε με τους τρόπους με τους οποίους η κατανόησή μας για τον οπτικό κόσμο διαμορφώνει την ικανότητά μας να παράγουμε και να κατανοούμε θεωρίες.
- Να διερευνήσουμε τις συνδέσεις μεταξύ τρόπων όρασης και τρόπων γνώσης.
- Να αμφισβητήσουμε τον τρόπο που κοιτάμε και να ασχοληθούμε κριτικά με το πώς κοιτάμε τον κόσμο; (δηλαδή ατενίζουμε από μια εξωτερική θέση προνομίου; Υιοθετούμε το βλέμμα του κράτους; Πώς καλλιεργούμε την προσωπική μας ματιά;)

- Να ασχοληθούμε κριτικά με εικόνες που αναπαριστούν την προσφυγική κρίση. Για παράδειγμα, πώς αποτυπώνονται οι πρόσφυγες σε εικόνες από σκηνές άφιξης;
- Να αναλογιστούμε ως προς το τι λείπει από τις επικρατούσες εικόνες για την προσφυγική κρίση και ποιοι/τι δεν εκπροσωπούνται.
- Να προβληματιστούμε σχετικά με τον πολλαπλασιασμό των εικόνων που απεικονίζουν σκηνές άφιξης προσφύγων σε αντίθεση με την απουσία εικόνων που απεικονίζουν την αναχώρηση των προσφύγων μέσω απέλασης. Δηλαδή, όταν οι πρόσφυγες απομακρύνονται/εξαναγκάζονται να επιστρέψουν, κανείς δεν είναι εκεί για να φωτογραφίσει τη βίαιη αναχώρησή τους;

Διαδικασία

Διάρκεια: 120 λεπτά. Αυτή είναι μία ατομική άσκηση και ο χρόνος μπορεί να ποικίλει ανάλογα με τον αριθμό των συμμετεχόντων.

Οδηγίες για Διδάσκοντες:

Η διάλεξη πρέπει να διευκρινίσει και να επεξεργαστεί τις κεντρικές έννοιες. Προτεινόμενοι ορισμοί εργασίας των εννοιών:

Τοποθεσία: Κάθε εικόνα εκφράζει την άποψη του φωτογράφου μέσω της πράξης του καδράρισμα.

Πλαίσιο: «Το να φωτογραφίζεις σημαίνει καδράρισμα. Το να πλαισιώνεις σημαίνει να ορίζεις τα όρια του πραγματικού, αυτού που είναι αναπαραστάσιμο και αυτού που δεν μπορεί να αναπαρασταθεί, με τη διττή έννοια αυτού που δεν επιτρέπεται να αναπαραστήσουμε και αυτού που δεν αξίζει να αναπαρασταθεί». (Hani Sayed)

Κοντινό πλάνο/αεροφωτογραφία: στην «κρίση ως εμφάνιση» είδαμε πώς η οπτική γωνία (αεροφωτογραφία) ενθαρρύνει το να βλέπουμε με τα μάτια του κράτους, μία ππική φυσικοποιημένη από τις απόψεις και τις εικόνες που παράγουν την έννοια της κρίσης.

Βήμα 1 (30 λεπτά):

Εισαγάγετε τους συμμετέχοντες στις (α) έννοιες (τοποθεσία, πλαίσιο/καδράρισμα, αναπαράσταση, κοντινή/αεροφωτογραφία κ.λπ.) και (β) στην εργασία: να δημιουργήσουν μια οπτική αναπαράσταση της ανθρώπινης κινητικότητας.

Βήμα 2 (60 λεπτά):

Χρησιμοποιώντας ψηφιακές φωτογραφικές μηχανές (οι κάμερες κινητού τηλεφώνου είναι εντάξει), οι συμμετέχοντες καλούνται να τραβήξουν μια σειρά φωτογραφιών που αντιπροσωπεύουν τα προαναφερθέντα θέματα πειραματιζόμενοι με τις παραπάνω

έννοιες. Από αυτά, οι συμμετέχοντες καλούνται να επιλέξουν στο τέλος μία μόνο φωτογραφία.

Βημα 3 (30 λεπτά):

Οι συμμετέχοντες παρουσιάζουν την φωτογραφία που επέλεξαν στο γκρουπ και ακολουθεί συζήτηση.

Απαραίτητα Υλικά

- Προβολέας και φορητός υπολογιστής/ειδική ηλεκτρονική πλατφόρμα ή εφαρμογή
- Ψηφιακές φωτογραφικές μηχανές (ή κάμερες κινητού τηλεφώνου)

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

- Azoulay, Ariella (2008) *The Civil Contract of Photography*. London: Zone Books.
- hooks, bell. "The Oppositional Gaze: Black Female Spectators." In *Black Looks: Race and Representation* (Boston: South End Press, 1992), 115-131.
- Spivak, Gayatri Chakraborty (1988) "Can the Subaltern Speak?", in *Marxism and the Interpretation of Culture*, eds. Grossberg, Lawrence and Nelson, Cary. Chicago: University of Illinois Press, 271 - 316.
- Williams, Patricia J. (1988) "On Being the Object of Property", *Signs* Vol.14:1, pp. 5-24.
- Wu Tsang & Eirini Vourloumis (2019 "One Emerging Point of View" documentary film.
- Depression Era Collective (2018) [The Tourists](#), photographic exhibition.
- [Now You See Me Moria](#) (2019 - ongoing), photographic project.

Αναμενόμενα αποτελέσματα

- Οι συμμετέχοντες θα έχουν εξερευνήσει τις συνδέσεις μεταξύ των τρόπων θέασης και τρόπων γνώσης.
- Το εργαστήριο θα οδηγήσει σε κριτική ενασχόληση με το πώς αντιλαμβανόμαστε τον κόσμο.
- Οι συμμετέχοντες θα ασχοληθούν και θα παράγουν εικόνες που αντιπροσωπεύουν την μετανάστευση/κινητικότητα, τη στάση και τα σύνορα.

B3

Πικ-νικ: Φέρε την δική σου θεωρία

Σύντομη περιγραφή

Αυτό το εργαστήριο επιδιώκει να διερευνήσει τι σημαίνει απο-αποικιοποίηση της θεωρίας, με σκοπό την κατανόηση της ηγεμονικής θεωρίας ως εργαλείου αποικιοκρατίας, πατριαρχικής κυριαρχίας και λευκής υπεροχής. Αντί να αποτελεί ανάλυση συγκεκριμένων θεωριών, αυτό το πικ-νικ θα διεξαχθεί ως καθοδηγούμενη συζήτηση με τους συμμετέχοντες και τους συντονιστές. Έτσι, καταρχάς, στοχεύουμε να αναλογιστούμε τους τρόπους με τους οποίους οι θεωρίες συνδέονται με τις διαδικασίες οριοθέτησης και αλληλοεπικάλυψης, πώς το ίδιο το θεωρητικό πλαίσιο μπορεί να σχηματίσει ένα σύνορο που στοχεύει να συλλάβει, να διαχωρίσει και να χωρίσει ανθρώπους, τόπους, χρόνους, καταστάσεις, και εμπειρίες σε συγκεκριμένες κατηγορίες και ιεραρχίες. Μέσω αυτής της διαδικασίας, θέλουμε να αμφισβητήσουμε την ιδέα του ειδήμονα και τις ηγεμονικά κατασκευασμένες υποθέσεις σχετικά με τη θεωρία και τη γνώση και να αμφισβητήσουμε τα όρια και τα σύνορα που γενικά περιβάλλουν τη θεωρία, με αποτέλεσμα να την τοποθετούν μακριά από την παγκόσμια πλειοψηφία των ανθρώπων. Μακριά από τη λήψη μιας αντι-θεωρητικής στάσης, σε δεύτερη μοίρα, ο στόχος είναι να διευρύνουμε τις αντιλήψεις μας για τη θεωρία και να ξεκλειδώσουμε τις απελευθερωτικές δυνατότητές της. Θα εξετάσουμε τα χαρακτηριστικά μιας τέτοιας θεωρίας και θα σκεφτούμε τους τρόπους που μπορεί να υποστηρίξει στη χειραφέτηση και την ενδυνάμωση.

Στόχοι

Στόχοι

Αυτό το εργαστήριο στοχεύει να κάνει τους συμμετέχοντες να προβληματιστούν σχετικά με το τι είναι η θεωρία και τι θα μπορούσε να είναι:

- Τι είναι θεωρία για εσάς; Τι σκέφτεστε πρώτα όταν ακούτε τη λέξη θεωρία;
- Ποιος έχει το δικαίωμα να παράγει θεωρία, ποιος μπορεί να μεταδώσει τη θεωρία και ποιος έχει το δικαίωμα να τη λάβει;
- Τι είμαστε υποχρεωμένοι να αντιλαμβανόμαστε ως θεωρία;
- Ποιες θεωρίες κατηγορούνται για μη θεωρίες ή για υπερβολικές θεωρίες και ποιες γίνονται ηγεμονικά αποδεκτές;

- Ποια είδη γνώσης θεωρούμε ως μη θεωρητικά ή ακόμα και ως άκυρα και πώς διαμορφώνεται η ίδια η παραδοσιακή θεωρία για να αποκλείσει συγλεκριμένες μορφές γνώσης και να ευνοήσει άλλες;
- Πώς μπορούμε να κάνουμε ορατές τις (ψευδώς) καθολικές/ηγεμονικές απόψεις;
- Πώς θα έμοιαζε η θεωρία ως απελευθερωτική πρακτική; Πώς θα μπορούσαμε να αποδομήσουμε τη θεωρία και να την ανακατασκευάσουμε ως εργαλείο ενδυνάμωσης;
- Μπορεί η θεωρία να είναι ποίηση; Τέχνη; Γκράφιτι; Κίνηση;

Διαδικασία

Αυτό το πικ-νικ θα λάβει τη μορφή μιας ανοιχτής συζήτησης. Οι διδάσκοντες θα επιβλέπουν εκ περιτροπής τα διάφορα βήματα. Θα έχει τη μορφή πικ -νίκ και ιδανικά θα γινόταν έξω στην πανεπιστημιούπολη, όπου οι συμμετέχοντες θα σχημάτιζαν έναν κύκλο. Εάν το εργαστήριο πραγματοποιηθεί διαδικτυακά, οι συμμετέχοντες θα μπορούσαν να κληθούν να μετακινηθούν σε εξωτερικούς χώρους (μπαλκόνι, τσάρα, κήπος σπιτιού κλπ), αν είναι δυνατόν.

Συμβουλές για Διδάσκοντες:

Θα ήταν ωραίο να φέρνουμε πραγματικό φαγητό στο πικνίκ και να ζητήσουμε από τους ανθρώπους να φέρουν μια φυσική αναπαράσταση της θεωρίας τους (αυτό μπορεί να είναι ένα βιβλίο, μια φωτογραφία, ένα απόσπασμα, ένα zine, ένα αντικείμενο ή οτιδήποτε άλλο). Αυτά τα αντικείμενα μπορούν να τοποθετηθούν στην κουβέρτα του πικνίκ και να φωτογραφηθούν για να διατηρήσουν ένα οπτικό αρχείο. Εάν χρειάζεστε παραπάνω χρόνο, μπορείτε να συγχωνεύσετε τα βήματα 2 και 3.

Βήμα 0: Συλλογή Υλικών

Οι συμμετέχοντες είχαν εκ των προτέρων οδηγίες να φέρουν στο τραπέζι την αγαπημένη τους θεωρία και να μπορέσουν να εξηγήσουν τα βασικά της σημεία, τις ιδέες, τους στοχαστές και τον αντίκτυπο αυτής της θεωρίας στο έργο τους.

Βήμα 1: Ορεκτικά: 30 λεπτά

Συζητείστε τις προηγούμενες εμπειρίες σας με τη θεωρία. Ήταν χορταστικές, νόστιμες, σας έχει αφήσει να λαχταράτε για περισσότερη ή αντιμετωπίζετε θεωρητική δυσπεψία;

Βήμα 2: Τροφή για σκέψη: 30 λεπτά

Θα θέλαμε επίσης οι συμμετέχοντες να σκεφτούν ποιο από αυτά τα υλικά που έφεραν στο πικ-νικ θα λειτουργούσε καλύτερα για να αντιπροσωπεύει τη δική τους φωνή, τις τρέχουσες ανάγκες τους και την τοποθετημένη οπτική τους;

Βήμα 3: Συνταγές: 15 λεπτά

Συζητήστε με τους συμμετέχοντες ποια είναι μια μορφή αναπαράστασης της αγαπημένης τους θεωρίας (σε αυτή την περίπτωση ποιος αντιπροσωπεύει ποιον και γιατί;).

Βήμα 4

Χώνεψη: 15 λεπτά

Τελικοί στοχασμοί σχετικά με τις ασκήσεις, μπορούν να μας γαλουχήσουν οι θεωρίες;

Απαραίτητα Υλικά

Κουβέρτα για πικ-νίκ και γρασίδι (χωρικές ανάγκες)/διαδικτυακός χώρος συναντήσεων.

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία

- Elhillo, Safia (2017). *The January Children*. U of Nebraska Press.
- hooks, bell (1991) "[Theory as Liberatory Practice](#)," *The Yale Journal of Law and Feminism*.
- Lorde, Audre "Afterimages" (poem), and three essays from *Sister Outsider*: "Poetry is Not a Luxury" (71-77), "Uses of the Erotic: The Erotic as Power" (103-144), and "The Master's Tools Will Never Dismantle The Master's House"
- Nayak, Surya (2017). "Location as Method". *Qualitative Research Journal*, Vol. 17 (3) , pp. 202-216.

Αναμενόμενα αποτελέσματα

Αναμένουμε αυτό το εργαστήριο να αποτελέσει μια μετασυστήτηση για τη θεωρία που θα βασιστεί στις προηγούμενες συνεδρίες και δραστηριότητες για να αμφισβητήσει επίσης τον οφθαλμικό κεντρισμό σε τρόπους σκέψης για την κατασκευή της θεωρίας μέσω της όρασης. Οι συμμετέχοντες θα προβληματιστούν σχετικά με το υλικό που είχαν προετοιμάσει και φέρει στο πικ-νικ και θα το τοποθετήσουν σε σχέση με τη συζήτηση αυτής της δραστηριότητας. Θα θέλαμε επίσης οι συμμετέχοντες να σκεφτούν ποιο από αυτά τα υλικά που έφεραν στο πικ-νικ θα λειτουργούσε καλύτερα για να αντιπροσωπεύσει τη δική τους φωνή, τις τρέχουσες ανάγκες και την τοποθετημένη γνώση τους. Θα ένιωθαν άνετα να χρησιμοποιήσουν αυτές τις θεωρίες για να εκπροσωπήσουν τους άλλους συμμετέχοντες; Θα τους ζητήσουμε επίσης να κάνουν μια σύντομη παρουσίαση για το πώς θα μπορούσαμε να ενσωματώσουμε μια πολιτική τοποθετημένης γνώσης στη θεωρία που βασίζεται σε όλες μας τις αισθήσεις.

ΤΜΗΜΑ Γ: ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΕΣ

Π1

Οικοδομώντας μια παιδαγωγία των συμμαχιών

Σύντομη Περιγραφή

Το έργο BRIDGES στοχεύει στην καταπολέμηση των φυλετικών διακρίσεων και του δομικού ρατσισμού στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Για να γίνει αυτό, ξεκινά από την ιδέα ότι τυχόν πιθανές λύσεις θα είναι δυνατές μόνο χάρη σε μια σειρά συμμαχιών μεταξύ ανόμοιων οργανισμών. Λαμβάνοντας αυτό το πλαίσιο ως σημείο εκκίνησης, αυτό το εργαστήριο βασίζεται στην εμπειρία της πολιτικής οργάνωσης της ομάδας από τη Βαρκελώνη και προτείνει την ιδέα μιας Παιδαγωγικής της Συμμαχίας ως μέσο για τη διερεύνηση της σημασίας της δημιουργίας συνδέσεων και της άσκησης πολιτικών φροντίδας στα πανεπιστήμια. Για το σκοπό αυτό, οι εργασίες θα πραγματοποιηθούν σε δύο διαφορετικά επίπεδα. Αφενός, κατά την προετοιμασία της δραστηριότητας από τον εκπαιδευτικό, μέσω της δημιουργίας διασυνδέσεων με σχετικούς κοινωνικούς φορείς εκτός του ιδρύματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης όπου διεξάγεται το μάθημα. Αυτοί οι «σύμμαχοι» θα είναι συμμετέχοντες στις δραστηριότητες που θα λάβουν χώρα στην τάξη -- το δεύτερο επίπεδο εργασίας στο εργαστήριο. Αυτό το εργαστήριο, συνιστώμενης διάρκειας 1,5 ώρας για τη διαδικτυακή του εφαρμογή, έχει στόχο να αναλύσει σε μικρές ομάδες ζητήματα σχετικά με τη δημιουργία συμμαχιών ως παιδαγωγικό και μετασχηματιστικό εργαλείο. Θα το κάνουν αυτό μέσω 3 θεματικών ή επιπέδων προβληματισμού.

Το πρώτο επίπεδο («Είμαστε ήδη φτιαγμένοι από συμμαχίες») στοχεύει στον προβληματισμό σχετικά με τη συμμαχία από τη σκοπιά της δικής μας σύνθεσης ως άτομα. Οι συμμαχίες είναι εγγενείς σε εμάς σε όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής μας, απαρτιζόμαστε από αυτές. Αυτό το μέρος βασίζεται στην ευρεία κληρονομιά της φεμινιστικής λογοτεχνίας να θεωρεί τις οντολογίες ως σχεσιακές, προσπαθώντας να κάνει ορατά τα δίκτυα, τις αλληλεξαρτήσεις και το έργο φροντίδας που μας επιτρέπει να υπάρχουμε, να αναπτύσσουμε μια ιδέα ή να ενεργούμε πολιτικά.

Στο δεύτερο επίπεδο ομαδικής εργασίας («Τι μαθαίνουμε με τις συμμαχίες;»), η ομάδα θα αναλογιστεί το είδος της γνώσης που επιτρέπουν οι συμμαχίες. Η γνώση είναι κάτι που γίνεται εφικτό μόνο χάρη στις μερικές συνδέσεις που παράγουν εντοπισμένη

γνώση, μια γνώση που συλλογικοποιείται και βρίσκεται σε δεδομένο χρόνο και τόπο. Οι συμμαχίες στις οποίες αναφερόμαστε αναζητούν έναν οριζόντιο τρόπο να γίνονται τα πράγματα. Βασίζονται στον σεβασμό, στη δημιουργία και τη διατήρηση σχέσεων αμοιβαίας υποστήριξης με την πάροδο του χρόνου. Οι συμμαχίες μας διδάσκουν να εργαζόμαστε με βάση το σεβασμό, να αντιμετωπίζουμε και να εκτιμούμε τις ταλαιπωρίες και τις εντάσεις που συνεπάγεται η οικοδόμηση ενός κοινού μετώπου. Ωστόσο, οι συμμαχίες είναι επίσης πεπερασμένες. Δηλαδή, δεν πρέπει να τις ουσιαστικοποιούμε και να τις ρομαντικοποιούμε, αλλά μάλλον να δημιουργήσουμε μια πρακτική ακρόασης και αναθεώρησης σε σχέση με θέματα για τα οποία ενδιαφερόμαστε από κοινού.

Τέλος, το τρίτο επίπεδο («Στρατηγικές συμμαχίες και πιθανά μέλλοντα») θα έχει ως στόχο να εργαστεί πάνω στην πολιτική και σκόπιμη διάσταση που έχουν οι συμμαχίες. Αρχικά αυτό μπορεί να αναφέρεται στο πόσο σκόπιμες και στρατηγικές είναι οι συμμαχίες. Ένα παράδειγμα αυτού είναι η οικοδόμηση πολιτικών ταυτοτήτων, που σχηματίζονται μέσω συμμαχιών ομάδων ενωμένων πάνω στην έννοια της διαφοράς, της διαφορετικότητας. Παράλληλα, η οικοδόμηση συμμαχιών παραπέμπει στην οικοδόμηση ενός συγκεκριμένου πολιτικού ορίζοντα, προσφέροντας και μυθοπλασίες για τους κόσμους που θα θέλαμε να οικοδομήσουμε. Με βάση αυτό, σε αυτό το τελευταίο επίπεδο του εργαστηρίου οι μικρές ομάδες θα προσπαθήσουν να διαμορφώσουν ένα προσχέδιο συγκεκριμένων προτάσεων για συμμαχίες που μπορούν να βοηθήσουν στην οικοδόμηση ενός πιο αντιρατσιστικού πανεπιστημίου.

Μετά από αυτές τις τρεις συζητήσεις εργασίας σε μικρές ομάδες, οι συμμετέχοντες θα επιστρέψουν στη μεγάλη ομάδα. Σε αυτό το σημείο, οι διαμεσολαβητές θα έχουν συμμετάσχει στην ομαδική εργασία για άλλη μια φορά μαζί με τους φοιτητές του μαθήματος, συμβάλλοντας έτσι με την εμπειρία τους πάνω στο θέμα. Επιπλέον, θα έχουν συμβάλει, επί τόπου, στη δημιουργία πιθανών σχεδίων για συμμαχίες για τη μετατροπή του ρατσισμού εντός και εκτός του πανεπιστημίου. Με αυτόν τον τρόπο, το εργαστήριο επιδιώκει να δείξει επιτελεστικά τη σιωπηρή αξία των συμμαχιών μεταξύ διαφορετικών οργανισμών, ενώ ταυτόχρονα συμβάλλει de facto στη δημιουργία και την ενίσχυση αυτών των δεσμών.

Στόχοι:

- Δημιουργία και ενίσχυση συμμαχιών μεταξύ ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και άλλων σχετικών κοινωνικών παραγόντων για την καταπολέμηση του ρατσισμού στο πανεπιστήμιο μέσω πρόσκλησης για συμμετοχή ως συνδιαμεσολαβητές του εργαστηρίου.
- Να γίνει ορατή η σημασία των συμμαχιών και των σχέσεων φροντίδας στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων και των οργανισμών.
- Να προβληματιστούν σχετικά με το πώς η συμμαχία μπορεί να είναι πηγή γνώσης μέσω της συλλογικοποίησης της γνώσης και των εντάσεων που εμπεριέχονται σε αυτήν.
- Να προβληματιστούν σχετικά με την πολιτική διάσταση των συμμαχιών και τους ορίζοντες αλλαγής που εμπεριέχονται σε αυτές.
- Να προβληματιστούν σχετικά με την αξία των συμμαχιών μέσω της εμπειρίας ανταλλαγής με οργανισμούς εκτός του ιδρύματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Διαδικασία:

Προηγούμενη εργασία: αναζήτηση κοινωνικών παραγόντων για τη δημιουργία συμμαχιών. Δείτε μερικές οδηγίες σχετικά με αυτό στο πλήρες έγγραφο BRIDGES Course, διαθέσιμο στο Εργαστήριο BRIDGES (BRIDGES Virtual Lab).

Διαδουκτιακό Εργαστήριο

Η πιθανή δομή για την πραγματοποίησή του σε διαδουκτιακή μορφή περιγράφεται λεπτομερώς εδώ. Προκειμένου να αποφευχθεί η κούραση της οθόνης, συνιστούμε να έχει διάρκεια όχι μεγαλύτερη από 1,5 ώρα.

Περίληψη:

- Μέρος 1: Εισαγωγή: 20 λεπτά.
- Μέρος 2: Εργασία σε μικρότερες ομάδες: 40 λεπτά.
- Μέρος 3: Τελικά συμπεράσματα του εργαστηρίου: 30 λεπτά.

Μέρος 1: Εισαγωγή (20 λεπτά):

- Επεξήγηση του γενικού πλαισίου της δραστηριότητας και της δομής της.
- Παρουσίαση των συνδιαμεσολαβητών που είναι μαζί μας

Μέρος 2: Εργασία σε μικρότερες ομάδες (40 λεπτά):

Η τάξη χωρίζεται σε ομάδες των 3-5 ατόμων. Τουλάχιστον ένας εκπρόσωπος από την κοινωνία των πολιτών συμμετέχει σε κάθε μία από αυτές τις ομάδες ως ένα ακόμη μέλος. Περίπου 40 λεπτά αφιερώνονται στον προβληματισμό σχετικά με ορισμένες από τις ερωτήσεις που συγκεντρώθηκαν εδώ. Δεν χρειάζεται να απαντήσετε σε όλα αυτά, η παρακάτω λίστα είναι ένα πλαίσιο πόρων που μπορεί να καθοδηγήσει τη συνομιλία της ομάδας. Ο στόχος αυτού του μέρους είναι οι συμμετέχοντες να σχεδιάσουν το πώς οι συμμαχίες μπορούν να συμβάλουν στη δημιουργία ενός πιο αντιρατσιστικού πανεπιστημίου. Μπορεί να είναι χρήσιμο να διαβάσετε όλες τις καθοδηγητικές ερωτήσεις και να ξεκινήσετε από μια συγκεκριμένη εμπειρία των προσκεκλημένων διαμεσολαβητών ή άλλων συμμετεχόντων.

Καθοδηγητικές ερωτήσεις για τα επίπεδα προβληματισμού "Είμαστε ήδη φτιαγμένοι από συμμαχίες" και "Τι μαθαίνουμε με τις συμμαχίες;"

- Για την παρουσία συμμαχιών σε όλη μας τη ζωή:
- Ποιες σχέσεις μας κράτησαν ζωντανούς; Ποιες συμμαχίες ήταν σημαντικές για το πολιτικό έργο που έχουμε κάνει;
- Σχετικά με τη φροντίδα, την αλληλεξάρτηση, την αμοιβαία υποστήριξη και την αμοιβαιότητα:
- Οι ανθρώπινες σχέσεις απαιτούν φροντίδα για τη διατήρησή τους. Τι είδους φροντίδα απαιτεί η οικοδόμηση συμμαχιών; Τι εννοούμε με τον όρο αμοιβαία υποστήριξη και πώς θα μεταφραζόταν σε συμμαχία;
- Σε ένα πλαίσιο όπου γνωρίζουμε όλο και περισσότερο ότι είμαστε αλληλεξαρτώμενοι: πώς διαχειριζόμαστε τις διαφορές μας εντός των συμμαχιών για να δημιουργήσουμε αντι-ηγεμονικές απαντήσεις (αντιρατσιστικές, αντιπατριαρχικές...); Τι θα συνεπάγονταν οι πρακτικές αμοιβαιότητας σε μια συμμαχία; Θα έπρεπε να είναι αμφίδρομες ή μπορούν να κυκλοφορούν ως αλυσίδα υποστήριξης μεταξύ ομάδων, χωρίς να χρειάζεται να πηγαίνουν πέρα δώθε;
- Για το πώς η μάθηση είναι μια συλλογική προσπάθεια:
- Σκεφτείτε μια εμπειρία όπου έχετε μάθει από το να φεύγετε από τον καθημερινό σας χώρο ή έχετε συναντήσει ετερογενείς και αποκλίνουσες γνώσεις. Πείτε στην ομάδα για αυτό.
- Πώς αναγνωρίζουμε τις διαφορετικές γενεαλογίες που μας αποτελούν; Σε αυτές τις συνδέσεις διαχειρίζονται τα όρια και ο αμοιβαίος σεβασμός για τη δουλειά και τη γνώση και την εμπειρία κάθε ομάδας.

- Σχετικά με την αξία της δυσφορίας ως πηγής μάθησης;
- Ποιοι παράγοντες κάνουν μια συμμαχία να λειτουργεί ή να μην λειτουργεί; Ένας τρόπος να σκεφτείς την αξία των συμμαχιών είναι να σκεφτείς αυτές που διατηρούνται σε ένταση. Γιατί αξίζει να σωθεί αυτή η σχέση; Γιατί να διατηρήσετε αυτόν τον σύνδεσμο; Τι αξία έχουν αυτοί οι σύνδεσμοι που μας προκαλούν και αμφισβητούν τις θέσεις μας; Τι είδους γνώση μπορούμε να βρούμε στη δυσφορία;

Ερωτήσει; για το τρίτο επίπεδο "Πού μας πάνε οι συμμαχίες;"

Σε αυτό το τελευταίο μέρος, οι μικρές ομάδες θα εργαστούν για να διατυπώσουν μια συγκεκριμένη πρόταση σχετικά με το πώς οι συμμαχίες μπορούν να μας δώσουν ένα πιο αντιρατσιστικό πανεπιστήμιο.

- Ποιες πιθανές συμμαχίες μπορούν να γίνουν μεταξύ του πανεπιστημίου και άλλων κοινωνικών παραγόντων για την καταπολέμηση του ρατσισμού στο τελευταίο;
- Τι εικόνα του πανεπιστημίου μας δίνει αυτό το όραμα μέσα από συμμαχίες;
- Πώς μπορούν οι συμμαχίες να μας βοηθήσουν να δημιουργήσουμε ένα πανεπιστήμιο με μεγαλύτερη περιεκτικότητα;

Μέρος 3: Τελικά συμπεράσματα του εργαστηρίου. (30 λεπτά)

Οι μικρότερες ομάδες μοιράζονται τις ιδέες τους σχετικά με πιθανούς τρόπους με τους οποίους οι συμμαχίες μπορούν να μεταμορφώσουν το πανεπιστήμιο. Η παρουσία των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών χρησιμεύει ως συγκεκριμένη αναφορά στο πώς μοιάζει μια συμμαχία στον αντιρατσιστικό αγώνα, επειδή βρίσκονται στο ίδιο δωμάτιο με εμάς. Ποια είναι η αξία αυτής της κοινής δουλειάς; Πώς η εμπειρία σας προσθέτει νέες γραμμές στην αντιρατσιστική εργασία στο πανεπιστήμιο;

Απαραίτητα υλικά και πόροι για την εκτέλεση:

Για την πραγματοποίηση του εργαστηρίου διαδικτυακά μπορείτε να χρησιμοποιήσετε μια εφαρμογή τηλεδιάσκεψης που επιτρέπει την εργασία σε μικρότερες ομάδες σε ξεχωριστές αίθουσες. Παρόλο που η διαδικτυακή μέθοδος μπορεί να αλλάξει την κοινωνική δυναμική των εργαστηρίων, ανοίγει επίσης την πόρτα για να προσκαλέσουμε οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που βρίσκονται μακριά από τα φυσικά κεντρικά γραφεία του ιδρύματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Για την αντικατάσταση της υποστήριξης ενός μαυροπίνακα, μπορούν να χρησιμοποιηθούν διαδικτυακές πλατφόρμες όπως η εφαρμογή Miro.

Γ2

Θεωρητικό εργαστήριο: Ενσώματη Γνώση

Σύντομη περιγραφή

Πρόκειται για ένα θεωρητικό εργαστήριο για τη φεμινιστική και αντιρατσιστική παιδαγωγική. Αυτό το εργαστήριο θα προσπαθήσει να κάνει τους συμμετέχοντες να «ενσαρκώσουν» τα θεωρητικά θεμέλια μιας φεμινιστικής και αντιρατσιστικής παιδαγωγικής, βασισμένης σε διαφορετικούς πόρους (ακαδημαϊκούς και μη) γνώσεων από αυτή την άποψη. Στόχος του είναι να ενθαρρύνει τους συμμετέχοντες να εργαστούν μέσα από την εξερεύνηση των φυσικών τους εμπειριών και να οικοδομήσουν μια συλλογική γνώση μέσω αυτού.

Κατά τη διάρκεια του εργαστηρίου θα πραγματοποιηθούν τρεις δραστηριότητες:

α) "Μάντεψε ποιος":

στοχεύει να αναλογιστεί πώς λειτουργεί το σύστημα πανεπιστημιακής εκπαίδευσης και ποιες είναι οι γνώσεις που εκτιμά ή αγνοεί. Χρησιμοποιώντας τα αποτελέσματα της δραστηριότητας, θα διερευνήσουμε τους τρόπους με τους οποίους έχει διαφοροποιηθεί η ακαδημαϊκή γνώση και η ακτιβιστική γνώση, προτείνοντας μια κριτική στην ιεραρχία της γνώσης ως ένα από τα θεμέλια της φεμινιστικής και αντιρατσιστικής παιδαγωγικής.

β) «Στιγμές μάθησης»:

Σε αυτή τη δραστηριότητα μας ενδιαφέρει να συζητήσουμε τις κυρίαρχες μορφές διδασκαλίας-μάθησης στο πανεπιστήμιο: Ποιες πηγές, καθώς και μεθόδους, δομές και δυναμικές αφήνουμε έξω όταν μιλάμε για τις γνώσεις μας; Η ιεραρχία της γνώσης δεν είναι μόνο έξω από εμάς, αλλά είναι και δικό μας κομμάτι. Μέσω της θέσης της γνώσης και των πτυχών που συνδέονται με αυτήν (ενέργειες, μάθηση, θεωρίες...) σε μια «ανθρώπινη φιγούρα», μας ενδιαφέρει να κάνουμε έναν απολογισμό στις διάφορες

μορφές μάθησης που έχουμε αναπτύξει στη διάρκεια της ζωής μας (τι μαθαίνουμε με το μυαλό μας, όσα μαθαίνουμε με την καρδιά μας, με τα χέρια μας κ.λπ.), που δεν σχετίζονται πάντα με θεσμικούς ή επίσημους χώρους. Ο στόχος αυτής της οπτικοποίησης είναι να παρακινήσει τους συμμετέχοντες να αναγνωρίσουν την αξία της διαφορετικότητας της γνώσης, προωθώντας την οριζοντιότητα και τη συνεργασία μεταξύ τους.

γ) «Brainstorming»:

Μέσω του καταγισμού ιδεών, προωθούμε έναν κοινό προβληματισμό για να διερευνήσουμε πώς να ενσωματώσουμε την ποικιλομορφία της γνώσης σε μια παιδαγωγική πρακτική. Έχοντας κατά νου ότι η παραδοσιακή παιδαγωγική εξακολουθεί να είναι παγιδευμένη σε μια οικουμενική λογική (λόγω των καταστάσεων εξουσίας στις οποίες είναι δομημένο το πανεπιστήμιο), θα σκεφτούμε συλλογικά ποιες θα μπορούσαν να είναι οι πιθανές εναλλακτικές λύσεις για να πραγματοποιηθεί μια αλλαγή προοπτικής, αποκεντρώνοντας και διαφοροποιώντας τη γνώση.

Στόχοι

- Να αναλύσουμε τους τρόπους μάθησης και τις παιδαγωγικές που μας έχουν διαμορφώσει.
- Να οικειοποιηθούμε εκ νέου τις γνώσεις που έχουν μείνει εκτός των ΑΕΙ.
- Να σχεδιάσουμε τρόπους ανάπτυξης μιας παιδαγωγικής βασισμένης στην έννοια της οριζόντιας, πολλαπλής και συνεργατικής γνώσης.

Διαδικασία

ΦΑΣΗ Α: "Μάντεψε ποιός":

Διαδικτυακά:

- Πλατφόρμα για βιντεοκλήσεις
- Guess Who game template
<https://view.genial.ly/5d9b297150b5040f6ee2e731/game-qui-en-es>
- Το πρόγραμμα Miro virtual whiteboard για καταγραφή των αποτελεσμάτων

Χρόνος: 35 λεπτά

ΒΗΜΑΤΑ

1. Εισαγωγικές οδηγίες (5'):

- a. Δώστε οδηγίες για τη δραστηριότητα σε μια κοινή βιντεοκλήση.
- b. Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε 5 δωμάτια διάλειμμα. Κάθε ομάδα θα έχει έναν σύνδεσμο προς το πρότυπο "Game Who's Who", επιλέγοντας ένα άτομο που αλληλεπιδρά με το πρότυπο, μοιράζοντας την οθόνη του για να το δει η υπόλοιπη ομάδα.
- c. Παρουσιάστε τον στόχο του παιχνιδιού ως διαγωνισμό για να μαντέψετε τους περισσότερους συγγραφείς με τις λιγότερες ενδείξεις.
- d. Κάθε ομάδα θα λύσει το παιχνίδι, μαντεύοντας ποιος είναι ο συγγραφέας. Για κάθε συγγραφέα θα έχουν 3 ενδείξεις. Τα αποτελέσματα πρέπει να καταγράφονται στο Miro.

2. Παίζουμε το παιχνίδι (15'):

- a. Κάθε υπεύθυνος, που ορίζεται από την ομάδα, θα έχει πρόσβαση στον σύνδεσμο όπου βρίσκεται το πρότυπο παιχνιδιού. Αυτό το άτομο θα είναι υπεύθυνο για την αλληλεπίδραση με την πλατφόρμα και την κοινή χρήση της οθόνης με την ομάδα του, έτσι ώστε ο πίνακας να μπορεί να λυθεί από κοινού.
- b. Ο πίνακας έχει 15 φωτογραφίες (ακαδημαϊκοί, ακτιβιστές, και συγγραφείς, τοπικοί και διεθνείς). Κάθε παίκτης θα μαντέψει με τη σειρά, με κάθε παίκτη να έχει τρεις ενδείξεις. Για παράδειγμα, η πρώτη ένδειξη θα είναι ένα απόσπασμα από τον συγγραφέα. Εάν οι συμμετέχοντες μαντέψουν σωστά, θα παρουσιαστεί ο συγγραφέας και θα μαντευτεί ο επόμενος. Εάν οι συμμετέχοντες αποτύχουν, θα αποκαλυφθεί μια δεύτερη ένδειξη, η οποία μπορεί να είναι ένας τίτλος δημοσίευσης, ένα έργο ή ένα βίντεο. Εάν οι συμμετέχοντες αποτύχουν ξανά, η τρίτη και τελευταία ένδειξη θα αποκαλυφθεί, η οποία μπορεί να είναι το όνομα του συγγραφέα, η οργάνωσή του, η πειθαρχία ή/και ο αγώνας, το πλαίσιο κ.λπ. Εάν οι συμμετέχοντες δεν καταφέρουν να μαντέψουν με την τρίτη ένδειξη, η σωστή απάντηση θα αποκαλυφθεί. Έτσι και ούτω καθεξής μέχρι να μαντευτούν και οι 15 συγγραφείς.
- c. Οι συμμετέχοντες θα πρέπει να καταγράψουν στο Miro τα αποτελέσματα που έλαβε η ομάδα: είτε μάντευσαν είτε όχι, και τον αριθμό των ενδείξεων που μάντευσαν.

3. Αναστοχασμός (15')

- a. Όταν τελειώσει ο χρόνος, οι συντονιστές κάνουν τις ακόλουθες ερωτήσεις στους παίκτες:
  - i. Τι διαδικασία ακολούθησαν για να μαντέψουν τους συγγραφείς, ποιά ήταν τα κριτήριά τους;
  - ii. Ήταν κάποια πιο εύκολα από τα άλλα?

- b. Οι συμμετέχοντες θα κληθούν να συζητήσουν τις απαντήσεις τους και να προβληματιστούν σχετικά με κοινά συναισθήματα ή διαφορές. Τα αποτελέσματα κάθε ομάδας καταμετρώνται, λαμβάνοντας υπόψη αυτά που μαντεύτηκαν και αυτά που δεν ήταν.
- c. Τελικός αναστοχασμός απο κοινού:
- i. Ποια ήταν τα αποσπάσματα που γνώριζαν ήδη; Ποια ήταν τα ονόματα και τα πρόσωπα που γνώριζαν; Ποια αποφθέγματα, από την άλλη, τους ήταν άγνωστα; Γιατί;
  - ii. Να προβληματιστούν για τη διαφοροποίηση μεταξύ ακαδημαϊκής κοινότητας και ακτιβισμού και του συστήματος ιδρυματοποίησης.
  - iii. Να προβληματιστούν σχετικά με τη γνώση και την αναγνώριση της γνώσης και τις θέσεις ισχύος αυτού που εκφράζει αυτή τη γνώση και από πού την κάνει. Πώς καθιερώνεται η εξουσία στη γνώση;
  - iv. Τι πιστεύετε για αυτόν τον τρόπο με τον οποίο δομείται η γνώση, πώς μας επηρεάζει σε καθημερινή βάση, πώς εμποδίζει την επαγγελματική μας εξέλιξη;

Προετοιμασία της δραστηριότητας και εφαρμογή της σε άλλα πλαίσια:

- Οι συγγραφείς και οι προτάσεις τους θα πρέπει να επιλέγονται σύμφωνα με τα περιεχόμενα που είναι σημαντικά για τον στόχο του θεωρητικού εργαστηρίου, στην ίδια κατεύθυνση με τα σχετικά περιεχόμενα για την ανάπτυξη μιας αντιρατσιστικής και φεμινιστικής παιδαγωγικής.
- Η επιλογή των συγγραφέων και των προτάσεών τους πρέπει να γίνεται αφού προβληματιστούμε για την ιεραρχία της γνώσης και των συστημάτων που την παράγουν. Ως εκ τούτου, προτείνουμε να ενσωματωθούν στην επιλογή ακαδημαϊκοί συγγραφείς και ακτιβιστές, λαμβάνοντας υπόψη το τοπικό πλαίσιο στο οποίο λαμβάνει χώρα η δραστηριότητα. Επίσης, ενσωματώστε «ουσιώδεις» συγγραφείς γνωστούς διεθνώς (π.χ. Sara Ahmed, Audre Lorde, Spivak κ.λπ.), ή που καταλαμβάνουν υβριδικές θέσεις μεταξύ ακαδημαϊκού κόσμου και ακτιβισμού.

«Γιατί τα εργαλεία του αφέντη δεν θα διαλύσουν ποτέ το σπίτι του αφέντη. Μπορεί να μας επιτρέψουν να τον κερδίσουμε προσωρινά στο δικό του παιχνίδι, αλλά ποτέ δεν θα μας επιτρέψουν να επιφέρουμε πραγματική αλλαγή»

Η περιγραφή που έδινε η ίδια για την εαυτή της ήταν Μαύρη, Λεσβία, Μητέρα, Πολεμίστρια, Ποιήτρια.

Η Audre Lorde έγραψε το βιβλίο Sister Outsider και μίλησε για την προσωπική της μάχη με τον καρκίνο στο βιβλίο της *The Cancer Journals*.

«Ορίζω τους υποτελείς ως τα άτομα που «απομακρύνονται από όλες τις γραμμές κοινωνικής κινητικότητας». Δηλαδή, δεν έχουν πρόσβαση σε όλους τους δημόσιους πόρους που θα επέτρεπαν την ανοδική κίνηση, από τη φοβερή φτώχεια και την πολιτική ασαφήτητα»

Στο παρόν ασχολείται με μία σειρά από ακτιβιστικά πρότζεκτ και ομάδες στην Ινδία για την ενδυνάμωση των περιαστικών περιοχών.

Η Gayatri Spivak είναι καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο της Columbia από το 1991, και το βιβλίο της *Can the Subaltern Speak?* είναι ένα από τα πιο σημαντικά κείμενα των μεταποικιακών σπουδών.

«Η ιστορία της Ευρώπης πριν από την κατάκτηση είναι επαρκής απόδειξη ότι οι Ευρωπαίοι δεν χρειάστηκε να διασχίσουν τους ωκεανούς για να βρουν τη θέληση να εξοντώσουν όσους στέκονταν στο δρόμο τους»

Είναι η συν-ιδρύτρια του International Feminist Collective, με την επιτυχημένη καμπάνια *Wages for Housework* (WFH)

Η Silvia Federici ήταν για πολλά χρόνια καθηγήτρια στο πανεπιστήμιο Port Harcourt στη Νιγηρία. Είναι η συγγραφέας του βιβλίου *Caliban and the Witch: Women, The Body and Primitive Accumulation*.

"Der Rand ist mehr als nur ein Ort der Entbehrung. Er ist auch ein Ort der radikalen Möglichkeit, ein Raum des Widerstands ... weil er die Fähigkeit zum Widerstand nährt"

Sie zieht es vor, ihren Namen nicht groß zu schreiben, weil sie möchte, dass man sich auf den Inhalt ihrer Schriften konzentriert und nicht auf sie als Person.

Eigentlich heißt bell hooks Gloria Jean Watkins, aber sie hat ihn zu Ehren ihrer Urgroßmutter geändert. Sie ist die Autorin von mehr als 40 Büchern. Ihr erstes veröffentlichtes Werk war *Ain't I a Woman? Schwarze Frauen und Feminismus*.

«Το προσωπικό είναι θεωρητικό»

Κατάγεται από μία Πακιστανική-Αγγλική οικογένεια και ξεκίνησε την καριέρα της στην Αυστραλία. Παριτήθηκε από την πανεπιστημιακή της θέση στο πανεπιστήμιο του Gloudsmiths στο Λονδίνο για να καταγγείλει την παρενόχληση μιάς μαθήτριας από έναν συνάδελφό της.

Η Sara Ahmed έχει ξεκινήσει το δικό της ανεξάρτητο φεμινιστικό ερευνητικό κέντρο. Γράφει στο διάσημο blog της που ονομάζεται thefeministkilljoy.

«Ως αποτέλεσμα, το φύλο δεν είναι για τον πολιτισμό όπως το σεξ για τη φύση. Φύλο είναι επίσης τα λογικά/πολιτιστικά μέσα με τα οποία η «εξευαλιστική φύση» παράγεται και καθιερώνεται ως «προδιαλογικό», πριν από τον πολιτισμό, μια πολιτικά ουδέτερη επιφάνεια στην οποία δρα ο πολιτισμός»

Κατάγεται από μία εβραϊκή οικογένεια. Είναι η απόλυτη θεωρητικός των κουήρ σπουδών με την θεωρία της για την επιτελεστικότητα του φύλου.

Η Judith Butler είναι καθηγήτρια στο πανεπιστήμιο του Berkeley της Καλιφόρνιας από το 1992. Έχει γράψει το βιβλίο Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity (1990) και το Boddies that Matter: on the Discursive Limits of Sex (1993).

«Η φυλακή μας απαλλάσσει από την ευθύνη της σοβαρής ενασχόλησης με τα προβλήματα της κοινωνίας μας, ειδικά αυτά που παράγονται από τον ρατσισμό και, όλο και περισσότερο, τον παγκόσμιο καπιταλισμό»

Είναι φεμίστρια, αντιρασίστρια και γράφει για τον φεμινισμό της κατάργησης. Επίσημα δεν έγινε ποτέ μέλος των Μαύρων Πανθήρων, αν και έχει συνεργαστεί μαζί τους ανά τα χρόνια.

Η Angela Davis είναι καθηγήτρια φιλοσοφίας στο πανεπιστήμιο της Καλιφόρνια. Έχει γράψει το βιβλίο Women, Race and Class (1981) και το βιβλίο Are Prisons Obsolete (2003).

«Οι γυναίκες έχουν μετατραπεί σε βιολογικές τεκμήρια και έχουν αδειάσει ως πολιτικά υποκείμενα»

Είναι η συν-ιδρύτρια της φεμινιστικής καλλιτεχνικής συλλογικής Mujeres Creando, και μαζί τους τρέχει το Σύνταγμα των Γυναίκων στη Βολιβία.

Η Maria Galindo έχει δουλέψει στην απο-πατριαρχοποίηση τους Βολιβιανούς κοινωνικού οιστού και αναδύκνυει ζητήματα γυναικοκτονιών στη Βολιβία. Είναι η συγγραφέας του βιβλίου You cannot decolonize without depatriarchize.

«Το κράτος είναι μια μηχανή κατασκευασμένη με τέτοιο τρόπο που οι μετανάστες καταλήγουν πάντα να αποτυγχάνουν στην παρανομία»

Φεμινίστρια, αντιρασίστρια ακτιβίστρια. Είναι κεντρικής σημασίας στο κίνημα 'Papers for All' απο το 1996.

Η Norma Falconi είναι η συν-ιδρύτρια του Sindillar/Sindihogar, του πρώτου ανεξάρτητου σωματίου για τα δικαιώματα των οικιακών βοηθών στην Ισπανία.

«Δίνοντας στους εαυτούς μας ένα καταστατικό ως εργατές μάς επιτρέπει να πάρουμε μια θέση σε αυτά τα τραπέζια των διαπραγματεύσεων όπου λαμβάνονται αποφάσεις για τη ζωή μας»

Είναι τρανσφεμινίστρια και μετανάστρια ακτιβίστρια, συν-ιδρύτρια του εργατικού σωματίου OTRAS, του πρώτου σωματίου για τα δικαιώματα των σεξεργατριών στην Ισπανία.

Η Sabrina Sanchez είναι η αντιπρόσωπος της Διεθνούς Επιτροπής για τα Δικαιώματα των Σεξεργατριών στην Ευρώπη.

«Πρέπει να καταλάβουμε κάθε χώρο με το σώμα μας. Θα πρέπει να τους δείξουμε ότι οι τρανς, οι λεσβίες και οι μαύρες γυναίκες καταλαμβάνουν όλους τους χώρους χωρίς να βιάζονται ή να κακοποιούνται»

Ήταν πολιτικός, κοινωνιολόγος, φεμινίστρια, σοσιαλίστρια και ακτιβίστρια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Βραζιλία. Ήταν δημοτική σύμβουλος στο Rio Ντε Τζανέιρο.

Η Marielle Franco αφιέρωσε όλη της την ζωή στην πρόσπιση των δικαιωμάτων των μαύρων γυναικών στη Βραζιλία. Η δουλειά της επικεντρώθηκε στο να αναδύσει την κρατική βία.

«Και για εμάς, αυτό που είναι σημαντικό, είναι ο σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και το δικαίωμα στην ευτυχία για τις συλλογικότητες. Η δημοκρατία πρέπει να ασκείται ως οριζόντια εξουσία, να χιζείται από τους ανθρώπους και να ορίζεται από τη συμμετοχή τους όχι μόνο ως προς τον αριθμό τους αλλά μέσω της πραγματικής συμμετοχής τους σε αυτήν»

Μετά από πολλές απειλές που είχε δεχτεί, δολοφονήθηκε το 2016 για την συμμετοχή της στις διαδηλώσεις για την κατασκευή ενός φράγματος στον ποταμό Gualcarque.

Η Berta Cáceres κέρδισε το βραβείο περιβαλλοντικής συνείδησης Goldman το 2015. Ήταν εκπρόσωπος των ιθαγενών Lerca στην Ουδούρα.

«Είναι καθήκον μου να αντισταθώ και να πολεμήσω ενάντια σε αυτούς που έκλεψαν τη γη μου, το σπίτι μου και τη χώρα μου»

Έρχεται από μία οικογένεια ακτιβιστών ενάντια στην εισβολή του Ισραήλ στην Παλαιστίνη. Έχει έρθει αντιμέτωπη με τις Ισραηλινές δυνάμεις κατοχής από όταν ήταν 10 ετών.

Η Ahd Tamimi είχε συλληφθεί από Ισραηλινούς στρατιώτες όταν ήταν 17 ετών, το βίντεο με εκείνη να χαστουκίζει ένα Ισραηλινό στρατιώτη έγινε σύμβολο αντίστασης.

«Η πατριαρχία είναι ένας δικαστής που μας κρίνει επειδή γεννηθήκαμε. Η τιμωρία μας είναι η βία που ήδη βλέπετε: γυναικοκτονίες, ατιμωρησία για τις δολοφονίες μας, εξαφάνιση και βιασμός»

Φεμινιστική κολλεκτίβα από την Χιλή. Χρησιμοποίησαν τα σώματά τους σε μία περφορμανς κατά της κρατικής βίας.

Σαν αποτέλεσμα της δράσης τους 'A Rapist in your Path' τέσσερα μέλη τους ανακρίνονται αυτή τη στιγμή με κατηγορίες για αντίσταση κατά της αρχής.

«Το κίνημα metoo χρειάστηκε μία δεκαετία δουλειάς και όχι απλά ένα hashtag. Και υπάρχουν ακόμα πολλά να γίνουν»

Είναι ακτιβίστρια πολιτικών δικαιωμάτων στην Αμερική. Το 2006 ξεκίνησε να χρησιμοποιεί τη φράση metoo για να βοηθήσει γυναίκες με παραπλήσιες εμπειρίες έμφυλης βίας.

Η Tarana Burke ξεκίνησε το κίνημα metoo. Το 2017 το περιοδικό Times την ανέδειξε ως το πρόσωπο της χρονιάς.

Σαρώστε τον ακόλουθο κωδικό QR και θα έχετε πρόσβαση σε αυτές τις κάρτες σε εκτυπώσιμη έκδοση ή αποκτήστε πρόσβαση στην εικονική πλατφόρμα για να παίξετε πρακτικά.

ΦΑΣΗ Β: Μαθησιακή διαδικασία:

Χρόνος: 45 λεπτά

ΒΗΜΑΤΑ:

1. Οδηγίες (10'):

- a. Δώστε οδηγίες για τη δραστηριότητα σε μία κοινή βιντεοκλήση.
- b. Χωρίστε τους συμμετέχοντες σε 5 ομάδες.
- c. Σε κάθε ομάδα θα ανατεθεί μια ανθρώπινη φιγούρα για να εργαστεί (οι φιγούρες θα βρεθούν στο Miro). Οι συμμετέχοντες θα κληθούν να συσχετίσουν τη γνώση και τις σχετικές πτυχές της (μάθηση, θεωρίες...) με διάφορα μέρη του σώματος της ανθρώπινης φιγούρας. Για παράδειγμα, ποια γνώση συνδέουμε με το κεφάλι, ποια γνώση συνδέουμε με την καρδιά;
- d. Χρησιμοποιώντας διαφορετικούς πόρους (σχέδια, φράσεις, εικόνες), θα πρέπει να συλλάβουν την αναγνωρισμένη γνώση σε αυτά τα μέρη, εξηγώντας πού αποκτήσαμε αυτές τις γνώσεις (άνθρωποι, σχέσεις, εμπειρίες, στιγμές) και σε τι ήταν χρήσιμες. Η ιδέα είναι να μπορέσουμε να υλοποιήσουμε στο σώμα την ποικιλομορφία της γνώσης, της μάθησης και των θεωριών που μας αποτελούν.
- e. Το σχήμα πρέπει να αντικατοπτρίζει αυτό που μοιράζεται από κοινού η ομάδα (τόσο το διαφορετικό όσο και τους κοινούς τόπους).

2. Ανάπτυξη (20'):

- a. Κάθε ομάδα διαμορφώνει την προτεινόμενη εικόνα, συζητά τις δικές της εμπειρίες και καταγράφει τι συζητήθηκε οπτικά σε κάθε μέρος της εικόνας (μαθησιακές εμπειρίες, φράσεις, εικόνες, σχέδια, αποσπάσματα ή συνεισφορές από συγγραφείς, κ.λπ.).

3. Κοινοί αναστοχασμοί (20'):

- a. Ολόκληρη η ομάδα συναντιέται ξανά.
- b. Κάθε γκρουπ παροτσιάζει τη φιγούρα του.
- c. Ο αναστοχασμός μπορεί να βασιστεί στις ακόλουθες ερωτήσεις:
  - i. Είμαστε φτιαγμένοι από διαφορετικές γνώσεις, που βρίσκονται σε διάλογο με τον εαυτό μας και τις πρακτικές μας, ακόμα και όταν δεν το καταλαβαίνουμε. Λαμβάνοντας υπόψη αυτό, μοιραστείτε την ενσωματωμένη γνώση σας.
  - ii. Ποια μάθηση βρίσκεται έξω από τον παραδοσιακό τρόπο που κατανοούμε τη γνώση;

- iii. Πώς μπορούμε να οικοδομήσουμε ένα πιο οριζόντιο και συνεργατικό σύστημα γνώσης, πιο διαπερατό από τις ποικίλες γνώσεις που μας αποτελούν;

ΦΑΣΗ Γ.- Ομαδική σκέψη (Brainstorming):

Χρόνος: 20 λεπτά

Υλικά: ένας χώρος στην ψηφιακή πλατφόρμα που θα χρησιμοποιήσουμε για όλο το εργαστήριο (Miro), οργανωμένος με τρόπο που θα μας επιτρέπει να έχουμε μια ευρεία εικόνα της χαρτογραφίας των ιδεών που προέκυψαν από τη συζήτηση.

Εκτέλεση: η ομαδική βιντεοκλήση θα επικεντρωθεί τελικά σε μια δυναμική συζήτηση όπου οι συμμετέχοντες θα κληθούν να προβληματιστούν σχετικά με τη διαδικασία που βίωσαν, καθώς και να σκεφτούν δημιουργικές στρατηγικές για να διοχετεύσουν τις γνώσεις που προέκυψαν από τις προηγούμενες ασκήσεις σε σκέψεις και ιδέες που θα μπορούσαν να ενταχθούν στο ακαδημαϊκό περιβάλλον.

Ερωτήσεις για ομαδική σκέψη:

- Πώς ενσωματώνουμε τις διαφορετικές γνώσεις στις πρακτικές μας;
- Πώς μπορούμε να λαταλάβουμε τη γνώση από μια πιο οριζόντια λογική;
- Πώς σκεφτόμαστε τον εαυτό μας σε σχέση με αυτή την πολλαπλή γνώση;

Αναμενόμενα αποτελέσματα

- Οι συμμετέχοντες θα προβληματιστούν σε σχέση με την παραδοσιακή δομή της ιεραρχίας της γνώσης.
- Οι συμμετέχοντες εξετάζουν τις διαφορετικές πηγές γνώσης εντός/εκτός των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων.
- Οι συμμετέχοντες κατανοούν την έννοια της «ενσώματης θεωρίας» και τις δυνατότητές της για φεμινιστική και αντιρατσιστική παιδαγωγική πρακτική.

Γ3

Παράλληλη Άσκηση: Οι Κίνδυνοι της Μοναδικής Ιστορίας

Σύντομη περιγραφή

Οι δύο ασκήσεις αποσκοπούν στην ενθάρρυνση του συλλογικού προβληματισμού και ανάλυσης σχετικά με τον ρόλο του ρατσισμού, της αποικιοκρατίας και των διακρίσεων στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Αντλώντας από αποαποικιακές φεμινιστικές προοπτικές, ο στόχος είναι να κατανοήσουμε ποιοι μηχανισμοί συμβάλλουν στη διαιώνιση της δυτικής αποικιακής εξουσίας σε συγκεκριμένα κοινωνικο-ιστορικά πλαίσια. Η συλλογική κατασκευή θεωρητικών και πολιτικών θέσεων μας επιτρέπει να κατανοήσουμε πώς νομιμοποιούνται ορισμένοι τύποι γνώσης ή τρόποι γνώσης, καθώς και τους τρόπους με τους οποίους οι κυρίαρχες διδακτικές πρακτικές αναπαράγουν ορατές και αόρατες ιεραρχίες.

Αυτές οι ασκήσεις αντιμετωπίζουν επίσης τις εντάσεις σχετικά με τη σημασία των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (AEI) στον μετασχηματισμό των άνισων κοινωνιών. Οι φεμινιστικές αποαποικιακές προοπτικές μπορούν να συμβάλουν στην αποδόμηση νοημάτων και πρακτικών που αναπαράγουν την καταπίεση, καθώς και στη δημιουργία γνώσης και παιδαγωγικών ικανοτήτων στο να δημιουργήσουν ορίζοντες χειραφέτησης και κοινωνικής αλλαγής. Ωστόσο, αυτές οι προσπάθειες πρέπει να αντιμετωπίσουν σοβαρά το ζήτημα του πώς τα πανεπιστήμια, που είναι ιστορικοί τόποι παραγωγής αποικιακής γνώσης, μπορούν επίσης να εμπλακούν με την αντι-ηγεμονική γνώση.

Οι συμμετέχοντες χωρίζονται σε δύο ομάδες. Κάθε ομάδα θα αναπτύξει μία από τις ασκήσεις και θα δημιουργήσει ένα εικονικό κολάζ (στο πρόγραμμα Canvas ή Miro) που συνοψίζει τις σκέψεις τους. Μια συνολική ομαδική συζήτηση διεξάγεται σε έναν κοινό χώρο πρόσβασης για να συζητηθούν από κοινού τα διαφορετικά στοιχεία που φέρνει κάθε ομάδα.

Διαδικασία

Προηγούμενη δραστηριότητα: Δείτε τη φεμινίστρια συγγραφέα [Chimamanda Ngozi Adichie's TED talk](#)

Το πρώτο βήμα γίνεται στον χώρο της τηλεδιάσκεψης και του προγράμματος Miro. Αποτελείται από την εισαγωγή της δραστηριότητας και τη διαίρεση των συμμετεχόντων σε δύο αίθουσες διακοπής. Κάθε ομάδα θα αναπτύξει μία από τις ασκήσεις (10 λεπτά).

Άσκηση «Φύλλα εργασίας για την κριτική διδασκαλία» (50 λεπτά)

Αποτελείται από ένα σύνολο φύλλων εργασίας με καθοδηγητικές ερωτήσεις για κριτικό προβληματισμό σχετικά με τις διδακτικές και μαθησιακές πρακτικές (βλ. άσκηση στην [εργαλειοθήκη Bridges](#)).

Προσφέρονται πέντε τομείς προβληματισμού και δημιουργίας προτάσεων:

1. Προγράμματα διδασκαλίας
2. Χώροι μάθησης
3. Παιδαγωγικές πρακτικές και αλληλεπιδράσεις
4. Σχέση με το τοπικό πλαίσιο και
5. Μορφές αξιολόγησης

Αυτή η ομάδα χωρίζεται σε 5 δωμάτια διακοπής. Κάθε υποομάδα συμπληρώνει ένα φύλλο εργασίας (στο πρόγραμμα Miro).

Βήμα 1 (20 λεπτά):

Κάθε υποομάδα που κάνει αυτήν την άσκηση πρέπει να απαντήσει και να συζητήσει τις ερωτήσεις που τίθενται για κάθε φύλλο εργασίας στο πρόγραμμα Miro.

Βήμα 2 (30 λεπτά):

Οι απαντήσεις συζητούνται αφιερώνοντας περίπου 5 λεπτά για κάθε έναν από τους τομείς που εργάστηκαν. Τα κύρια συμπεράσματα συνοψίζονται μέσα από ένα συλλογικό κολάζ (με χρήση εργαλείων Canva ή Miro και ανάρτησή του στο πρόγραμμα Miro).

Άσκηση «Οι κίνδυνοι της μοναδικής ιστορίας» (50 λεπτά)

Αυτή η άσκηση σχετίζεται με το βίντεο της φεμινίστριας συγγραφέα [Chimamanda Ngozi Adichie's TED talk](#) που ασχολείται με τη σχέση μεταξύ της παραγωγής γνώσης και της αναπαραγωγής της κυριαρχίας. Καθώς και τις γνωσιακές εναλλακτικές και πρακτικές που μπορούν να φωλιάσουν αντιρατσιστικούς αγώνες (δείτε [άσκηση στην εργαλειοθήκη Bridges](#)). Μέσω διαφορετικών ερωτήσεων, οι συμμετέχοντες (σε υποομάδες) καλούνται να συζητήσουν αυτά τα θέματα.

Αυτή η ομάδα θα χωριστεί σε 5 (ή λιγότερες) αίθουσες διακοπής. Κάθε υποομάδα συζητά μέσα στο πρόγραμμα Miro.

Βήμα 1 (20 λεπτά):

Οι συμμετέχοντες, σε υποομάδες, καλούνται να απαντήσουν στις ερωτήσεις που τέθηκαν στον Miro και να γράψουν τη συζήτησή τους στο παρεχόμενο πρότυπο.

Βήμα 2 (30 λεπτά):

Διεξάγεται μια ομαδική συζήτηση για να προβληματιστούν από κοινού τα διάφορα στοιχεία που συζήτησε κάθε υποομάδα. Τα κύρια συμπεράσματα συνοψίζονται μέσα από ένα συλλογικό κολάζ (με χρήση εργαλείων Canva ή Miro και ανάρτησή του στο Miro).

Το τελευταίο βήμα είναι ότι κάθε ομάδα που έκανε τις διαφορετικές ασκήσεις εξηγεί εν συντομία το κολάζ που έγινε στη συνολική ομάδα και έπειτα συζητούν από κοινού τις περιλήψεις και τα συμπεράσματα των ασκήσεων στο πρόγραμμα Miro (30 λεπτά).

Σημείωση: Μπορείτε να συνεχίσετε να εμβαθύνετε στο θέμα με τις δραστηριότητες που δημοσιεύονται στο Miro, εκτός του χρόνου του μαθήματος.

Απαραίτητα υλικά και πόροι για την εκτέλεση

Είναι απαραίτητο οι μαθητές να έχουν πρόσβαση στη συνδυασμένη τηλεδιάσκεψη και στο πρόγραμμα Miro, καθώς και στην πλατφόρμα Canva (για την κατασκευή των κολάζ).

Πηγές ανάγνωσης BRIDGES Tools

- [Decolonize Education](#)
- [Decolonial Knowledge](#)
- [Structural Racism](#)
- Worksheets for critical reflection ([extended version](#))
- Worksheets. [Facilitator's Guide](#)
- Other toolkit activities related with [Decolonizing education](#)
- More information about Chimamanda Ngozi Adichie: <https://www.chimamanda.com>

Συμπληρωματικά αναγνώσματα και βίντεο

- Ahmed, S. (2012). On being included: Racism and diversity in institutional life. Duke University Press.
- Bhabra, G. K., Gebrial, D., & Nişancioğlu, K. (2019). [Decolonising the university](#). Pluto Press.
- Cacopardo, Ana (2018). [Historias debidas VIII: Silvia Rivera Cusicanqui](#). Canal Encuentro. Argentina.

- Lander, Edgardo (Comp.) (2000). [La Colonialidad del saber: eurocentrismo y ciencias sociales](#). Perspectivas latinoamericanas. Buenos Aires: CLACSO.
- Lugones, M. (2010) "Toward a Decolonial Feminism." *Hypatia* 25: 742-759. <https://doi.org/10.1111/j.1527-2001.2010.01137>
- NUS Black Students Campaign. [Why is My Curriculum White?](#)
- Owusu, Melz. [Decolonising the Curriculum](#). TEDxUniversity of Leeds.
- Tate, Shirley Anne & Bagguley, Paul (2017). [Building the anti-racist university: next steps. Race Ethnicity and Education](#), 20(3), 289-299. DOI: 10.1080/13613324.2016.12602

ΠΑΡΑΛΛΗΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

T1

Συναισθηματική Φροντίδα για τον Εαυτό μας και τους Άλλους: Ένας Χώρος Φροντίδας

Σύντομη Περιγραφή

Καθώς το μάθημα BRIDGES στοχεύει στον εντοπισμό μορφών δομικής και επιστημολογικής βίας που βασίζονται στον ρατσισμό και την αποικιοκρατία στα ΑΕΙ, θα θέλαμε να προσφέρουμε έναν χώρο συνειδητοποίησης που αναγνωρίζει τις ετερογενείς εμπειρίες των συμμετεχόντων με διαφορετικές μορφές βίας στο παρελθόν και το παρόν τους. Ως εκ τούτου, είναι ευθύνη μας να είμαστε προσεκτικοί για να παράγουμε καταστάσεις και χώρους ασφάλειας. Αυτός ο χώρος είναι επομένως ένας χώρος θεραπείας του εαυτού --και της κοινότητας. Ο χώρος φροντίδας θα παρέχει στους συμμετέχοντες --τόσο σε μαθητές όσο και σε διαμεσολαβητές-- ένα παράδειγμα για να ανταλλάξουν και να μοιραστούν σε μια συναισθηματική διάσταση τα αποτελέσματα που έχει το μάθημα BRIDGES στο σώμα, τα συναισθήματα, το μυαλό και το πνεύμα τους -- θετικά και ενδεχομένως και τα κάποια επιβλαβή. Επιπλέον, αυτή η αυτό-οργανωμένη ενότητα μαθημάτων θα πρέπει να προσφέρει έναν χώρο προβληματισμού και ανταλλαγής σχετικά με τις προοπτικές, τις συναντήσεις και τα μελλοντικά οράματα των συμμετεχόντων.

Η παράλληλη ενότητα μαθημάτων νοείται ως ένας αυτο-οργανωμένος, προσβάσιμος και ασφαλής χώρος που έχει συγχρονικά και ασύγχρονα στοιχεία κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Ως συγχρονισμένα προγραμματισμένα στοιχεία θα υπάρξει μία ομαδική συνεδρίαση στο τέλος της πρώτης εβδομάδας. Ωστόσο, οι πτυχές αυτού του χώρου φροντίδας, η λειτουργία του και ο σκοπός του, θα πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη στον πρώτο εισαγωγικό γύρο του μαθήματος, προκειμένου να εντοπιστούν οι εθελοντές που θέλουν να υποστηρίξουν τον χώρο της φροντίδας. Ο ασφαλής χώρος θα πρέπει να είναι ανοιχτός κατά τη διάρκεια του μαθήματος και να προσφέρει ένα καταφύγιο για όσους αισθάνονται ότι χρειάζεται να μιλήσουν περαιτέρω ή να μοιραστούν συγκεκριμένα σημεία ή σκέψεις. Μπορούν να συναντηθούν ανεξάρτητα σε μικρές ομάδες αλλά και να ζητήσουν από έναν από τους διοργανωτές να τους συνοδεύσει σε περίπτωση που αναζητήσουν υποστήριξη.

Στόχοι

Αυτή η αυτόνομη και αυτό-οργανωμένη παράλληλη ενότητα μαθημάτων θα πρέπει να παρέχει έναν χώρο

- όπου μπορούμε να ανταλλάξουμε στρατηγικές για το πώς να προστατευθούμε και να αναπτύξουμε δομές υποστήριξης ο ένας για τον άλλον (συνεχώς, σε εθελοντική και ατομική βάση).
- όπου μπορούμε να μιλήσουμε για καταστάσεις κατά τη διάρκεια του μαθήματος που μας έκαναν να νιώθουμε ευάλωτοι ή καταστάσεις όπου συνειδητοποιήσαμε τη δύναμή μας (συνεχώς, σε εθελοντική και ατομική βάση).
- να εφαρμόσουν στην πράξη την αλληλεγγύη και να μάθουν ο ένας από τον άλλον και να δημιουργήσουν δεσμούς για να δυναμώσουν ο ένας τον άλλον αντί να αγωνίζονται μόνοι (συνεχώς, σε εθελοντική και ατομική βάση, και ως κοινή άσκηση κατά τη διάρκεια της συνεδρίας με συντονισμό).
- Και τέλος, όπου μπορούμε να αναλογιστούμε τις εμπειρίες και τα οράματα της συλλογικής οργάνωσης (στην τελική συντονισμένη συνεδρία· έτσι, αυτός ο χώρος συνδέεται με το εργαλείο αντίστασης ΜΜΦΑ)

Διαδικασία

Διάρκεια:

- 30 λεπτά στην αρχή του μαθήματος,
- 60 λεπτά στο τέλος της πρώτης εβδομάδας (μετά την οριστικοποίηση του 40-50% της ύλης), συν
- 30 λεπτά κατά την αξιολόγηση
- πρόσθετες ασύγχρονες αυτοοργανωμένες συναντήσεις σύμφωνα με τις ανάγκες των συμμετεχόντων

Η παράλληλη ενότητα μαθημάτων νοείται ως ένας αυτο-οργανωμένος και ασφαλής χώρος που έχει συγχρονισμένα και ασύγχρονα στοιχεία κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Ως συγχρονικό στοιχείο θα υπάρχει μία ομαδική συνεδρία, συν τη συμπερίληψη μικρών συνεδριών στην εισαγωγή και την αξιολόγηση. Τα ασύγχρονα στοιχεία αποτελούνται από το φυσικό χώρο όπου μπορούν να πραγματοποιηθούν εθελοντικές συναντήσεις σε μικρές ομάδες ή οι συμμετέχοντες έχουν επίσης την επιλογή να αποδεσμευτούν από την ομάδα για να ξεκουραστούν ή να προβληματιστούν

Προετοιμασία / Πριν από την έναρξη του μαθήματος

- Οι συμμετέχοντες καλούνται εκ των προτέρων να «φέρουν μαζί τους» στην πρώτη συνάντηση γνωριμίας του μαθήματος κάτι που μπορεί να δώσει σε αυτούς και σε άλλους παρηγοριά, που τους παρακινεί και τους καθησυχάζει και να αφήσουν αυτό το στοιχείο στον χώρο της φροντίδας κατά τη διάρκεια του μαθήματος (π.χ. μια κουβέρτα, ένα βιβλίο, μια εικόνα, ένα συγκεκριμένο φαγητό κ.λπ.). Με αυτόν τον τρόπο, η διαδικασία σχεδιασμού του Χώρου Φροντίδας από κοινού γίνεται από μόνη της μια εμπειρία ανταλλαγής και φροντίδας – επίσης εάν κάποιος μπορεί να μην συμμετέχουν στη γενική συνέλευση ή σε συναντήσεις μικρών ομάδων.
- Πριν από το μάθημα, θα πρέπει να παρουσιαστεί η έννοια του Χώρου Φροντίδας και οι συμμετέχοντες θα πρέπει να προσκληθούν να προσφερθούν εθελοντικά ως πιθανοί συντονιστές του χώρου αυτού

Κατά τη διάρκεια του μαθήματος

- Στη συνάντηση παρουσίασης του μαθήματος θα παρουσιαστεί η έννοια του Χώρου Φροντίδας.
- Σημείωση: Στην αρχή του μαθήματος θα συνιστούσαμε να προσφέρετε έναν χώρο για τη συλλογή «κανόνων επαφής» (π.χ. σχετικά με την ατμόσφαιρα, τους κανόνες δέσμευσης, τους τρόπους αλληλοϋποστήριξης, τους όρους ενεργοποίησης και τις ασφαλείς λέξεις, κ.λπ.). Θα πρέπει να ορίσουμε από κοινού τρόπους απευθυνόμενοι ο ένας στον άλλον (π.χ. αντωνυμίες, ονόματα, φύλο, κ.λπ.) τα πρέπει και τα μη της από κοινού μας αλληλεπίδρασης, ώστε να βεβαιωθούμε ότι κανείς δεν αισθάνεται διάκριση. Στη συνέχεια, αυτό θα ήταν μέρος μιας ευρύτερης ομαδικής σύμβασης σχετικά με τον τρόπο συνεργασίας και αντιμετώπισης προβλημάτων και οι προτάσεις για αυτό θα μπορούσαν να ληφθούν υπόψη κατά τη διάρκεια ολόκληρης της εκδήλωσης. Στη συνεδρία καλωσορίσματος, οι συμμετέχοντες μπορούν επίσης να υπενθυμίσουν τη δυνατότητα να μοιραστούν με τους συναδέλφους τους ορισμένα προσωπικά αντικείμενα που ενισχύουν την ευημερία τους για περαιτέρω ανταλλαγή (δείτε παρακάτω για περισσότερες πληροφορίες).
- Στη συγχρονική συνάντηση (εθελοντική συμμετοχή), θα προσφερθεί ένας χώρος συλλογικού προβληματισμού για τη συναισθηματική διάσταση των επιπτώσεων που έχει το μάθημα BRIDGES στο σώμα, στα συναισθήματα, στο μυαλό και στο πνεύμα τους.
- Στο τέλος του μαθήματος, ο χώρος θα έχει τη δυνατότητα να προσφέρει στη συλλογική αξιολόγηση του μαθήματος ένα συναισθηματικό απολογισμό. Τι επηρέασε την προσωπική και συναισθηματική μου ευεξία και σταθερότητα; Τι μου έδωσε δύναμη; Τι έχουμε κάνει από κοινού συμπαραγωγή; Ποιες συνδέσεις έχω κάνει και τι με έχει εμπνεύσει; Η ιδέα είναι να εγκαταλείψουμε την πορεία με θετικό και ενδυναμωμένο τρόπο με έναν φεμινιστικό και αποαποικιοποιητικό ορίζοντα για αλλαγή.

Ασύγχρονα στοιχεία

- Κατά τη διάρκεια του μαθήματος, η αίθουσα μπορεί να γεμίσει με περιεχόμενο που μας ενέπνευσε, μας ενίσχυσε και μας υποστήριξε ή/και που συνδέεται με στιγμές ή θέματα που συζητήθηκαν κατά τη διάρκεια των άλλων μαθημάτων. Έτσι, είναι και χώρος δημιουργίας και προσφέρει μια μεταμορφωτική διάσταση θεραπείας.
- Οι συμμετέχοντες μπορούν να συναντηθούν αυθόρμητα με ή χωρίς συντονιστή (εάν επιθυμούν να συνοδεύονται, θα πρέπει να ζητήσουν από τον/τους υπεύθυνο συντονιστή/ες πριν από τη συνάντηση να διασφαλίσουν τη διαθεσιμότητα ή/και να συμφωνήσουν για την ώρα της συνάντησης).

Απαραίτητα υλικά και πόροι

Οι συμμετέχοντες καλούνται εκ των προτέρων να «φέρουν μαζί τους» στο μάθημα κάτι που μπορεί να δώσει σε αυτούς και σε άλλους άνεση, που τους παρακινεί και τους καθησυχάζει, και να αφήσουν αυτό το στοιχείο Χώρος Φροντίδας κατά τη διάρκεια του μαθήματος.

Αναμενόμενα αποτελέσματα

Θα βελτιώσει τόσο την άνεση, την αλληλεγγύη, τη δέσμευση και τη δικτύωση μεταξύ των συμμετεχόντων. Ενώ ορισμένοι μπορεί σχεδόν αμέσως να εντοπίσουν στο μάθημα εργαλεία που μπορούν να χρησιμοποιήσουν για την καλύτερη προστασία και/ή για να ενώσουν τις δυνάμεις τους για να διαλύσουν αυτές τις μορφές βίας, σε άλλους η αντιπαράθεση, η ορατότητα και η άρθρωση αυτών των μορφών βίας μπορεί να πυροδοτήσουν απροσδόκητες τραυματικές αντιδράσεις σε ευάλωτες καταστάσεις που προσπάθησαν να αγνοήσουν στο παρελθόν. Το εργαλείο μας Νεοφιλελεύθερη Συμμόρφωση (βλ. Εργαλειοθήκη BRIDGES) προσφέρει κάποια εισαγωγή σε αυτήν την κατάσταση του νου και της ψυχής. Ταυτόχρονα εκτιμά και προσφέρει στρατηγικές αυτοπροστασίας. Ωστόσο, ένας αυτό-οργανωμένος χώρος μπορεί να προσφέρει την προστιθέμενη αξία της αλληλεγγύης και της συμμαχίας για την αντιμετώπιση των ατομικών δυσκολιών χτίζοντας έναν συλλογικό χώρο. Επίσης, θα πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι, παρά όλες τις προσπάθειες, μια σκόπιμη αλληλεπίδραση μεταξύ των συμμετεχόντων και των διευκολυντών σε ένα μετα-αποικιακό πλαίσιο είναι πάντα ενσωματωμένη στην αποικιοκρατία, και επομένως είναι επιρρεπής στην αναπαραγωγή ασυνείδητα συγκεκριμένων μορφών επιστημικής, δομικής, πολιτιστικής και ψυχολογικής βίας.

T2

Ανοικτός Χώρος Α/Ορατότητας

Σύντομη περιγραφή

Αυτό το μέρος του προγράμματος μαθημάτων BRIDGES στοχεύει να παρέχει έναν (φυσικό) ανοιχτό χώρο, όπου οι συμμετέχοντες μπορούν να μοιραστούν, να διαβάσουν, να παρακολουθήσουν (μη) ακαδημαϊκές και δημιουργικές παραγωγές όπως ποιήματα, βιβλία, ταινίες, σχέδια, κ.λπ. που συνδέονται με ζητήματα ρατσισμού, ένταξης και διαφορετικότητας. Ο τίτλος αυτής της δραστηριότητας, «Ανοικτός Χώρος Α/Ορατότητας», είναι εμπνευσμένος από το συνεχιζόμενο έργο «Sichtbar» του μαύρου and κουήρ ακτιβιστή και καλλιτέχνη Frau/Herr Meko. Το «Sichtbar» είναι μια αποαποικιακή παρέμβαση σε ακαδημαϊκούς τομείς της γνώσης, συλλέγοντας και εκθέτοντας μια μεγάλη ποικιλία βιβλίων, καταλόγων τέχνης, ποίησης και λογοτεχνίας Μαύρων, Ιθαγενών και Έγχρωμων, που συνήθως δεν αποτελούν μέρος των πανεπιστημιακών βιβλιοθηκών. Ο γερμανικός τίτλος «Sichtbar» περιέχει τόσο τη σημασία της λέξης «ορατός» όσο και μπορεί να σημαίνει «ένα μπαρ στη θέα».

Εμπνευσμένο από αυτό το έργο, όλοι οι συμμετέχοντες, συμπεριλαμβανομένων των συντονιστών, καλούνται να επιδείξουν ένα συγκεκριμένο διακριτικό ή αντικείμενα που σχετίζονται με την προσωπική τους σχέση με θέματα ρατσισμού, ένταξης, διαφορετικότητας, ή αποαποικιοποίηση. Ιδανικά αυτός ο ανοικτός χώρος θα ήταν συνεχώς προσβάσιμος μεταξύ, πριν ή μετά τις συνεδρίες για τους συμμετέχοντες. Για την προετοιμασία του Ανοιχτού Χώρου Α/Ορατότητας, οι συμμετέχοντες θα κληθούν εκ των προτέρων (π.χ. μέσω αλληλογραφίας) να φέρουν το αγαπημένο τους βιβλίο, ποίημα, πίνακα, σχέδιο κ.λπ., συμπεριλαμβανομένης μιας σύντομης περιγραφής, και να το παρουσιάσουν στην αρχή του μαθήματος στους υπόλοιπους συμμετέχοντες.

Στόχοι

Ο γενικός στόχος αυτού του ανοιχτού χώρου είναι να κάνει αυτά τα αντικείμενα ορατά και να μιλήσουμε για ζητήματα ρατσισμού, ένταξης, διαφορετικότητας ή αποαποικιοποίησης πέρα από λεκτικές ή εγγράμματες εκφράσεις. Ταυτόχρονα, στοχεύει να παρέχει έναν χώρο οικειότητας, κοινής χρήσης και συμμετοχής μεταξύ των συμμετεχόντων, που επικοινωνεί και εκφράζεται μέσω αντικειμένων με ποικίλες βιογραφικές έννοιες. Ο ανοικτός χώρος είναι επιπλέον ένας χώρος συνάντησης, στον

οποίο οι συμμετέχοντες, οι καλεσμένοι και οι διαμεσολαβητές συναντώνται και συμμετέχουν σε συζητήσεις σχετικά με τα αντικείμενα που υπάρχουν εκεί.

Διαδικασία

Με την αποστολή του προγράμματος/πρόσκλησης του μαθήματος στους συμμετέχοντες και τους επισκέπτες, θα ζητηθεί από όλους να φέρουν ένα αντικείμενο για τον ανοιχτό χώρο Α/Ορατότητας. Πριν από την έναρξη του μαθήματος, ο ανοιχτός χώρος θα επιμεληθεί με αντικείμενα από τους συντονιστές προκειμένου να αποτελέσει παράδειγμα για περαιτέρω συνεισφορές. Κατά τη διάρκεια της πρώτης ημέρας του μαθήματος, οι συμμετέχοντες θα παρακαλούνται να εκθέσουν το αντικείμενο τους στον ανοιχτό χώρο και να γράψουν μια σύντομη περιγραφή/νόημα σε ένα χαρτάκι post-it δίπλα στο αντικείμενο. Θα βοηθηθούν από τους συντονιστές. Κατά τη διάρκεια και προς το τέλος του μαθήματος, ο ανοιχτός χώρος θα φωτογραφίζεται τακτικά.

Διαδικτυακή διευκόλυνση: Σε ηλεκτρονική μορφή, κάθε άτομο που συμμετέχει στέλνει μια εικόνα ενός αντικειμένου για έναν ψηφιακό ανοιχτό χώρο στον συντονιστή.

Απαιτούνται υλικά για την εκτέλεση

2-3 τραπέζια, 2-3 κινητοί τοίχοι, κουβέρτες, καρφίτσες, στύλοι, στυλό κ.λπ.

Σημαντικό: οι συμμετέχοντες πρέπει να ρωτηθούν για τα απαραίτητα υλικά για την προβολή των αντικειμένων τους (π.χ. μια μεγαλύτερη αφίσα κ.λπ.)

Στην περίπτωση της εικονικής μορφής, Ένας διαδικτυακός χώρος για τη δημιουργία μιας παρουσίασης.

Αναμενόμενα αποτελέσματα

Δυναμικές και θεματικές εισαγωγές των συμμετεχόντων και των συντονιστών

T3

Φεμινιστική Αντιρατσιστική Περιήγηση στην Πόλη

Σύντομη περιγραφή

Η δραστηριότητα περιλαμβάνει την ανάπτυξη μιας περιήγησης στην πόλη σε συνεργασία με τοπικές ακτιβιστικές συλλογικότητες, για προβληματισμό σχετικά με το πατριαρχικό, αποικιακό και ρατσιστικό σύστημα, τις διασταυρώσεις των καταπιέσεων που λαμβάνουν χώρα σε αυτό και τις ενέργειες αντίστασης εναντίον τους που προωθούνται από τα κοινωνικά κινήματα.

Η περιοδεία έχει ως κίνητρο την ανάγκη να αλλάξει η έννοια της παραγωγής γνώσης ως κάτι που λαμβάνει χώρα μόνο στο πανεπιστήμιο και να το τοποθετήσει, μάλλον, σε σχέση με το παρελθόν και το παρόν στο τοπικό του πλαίσιο. Υπό αυτή την έννοια, το επίκεντρο της ξενάγησης είναι να δείξει πώς δημιουργούνται άλλες γνώσεις έξω από την τάξη, δίνοντας έτσι μια πιο σύνθετη και πιο λεπτή έννοια της γνώσης με την άρθρωση διαφορετικών διαστάσεων όπως η σωματική γνώση, η αφήγηση και η χωρική γνώση.

Τα άτομα που συντονίζουν την περιήγηση συμμετέχουν σε διαδικασίες εκπαίδευσης και ενδυνάμωσης με σκοπό να γνωρίζουν και να λένε ιστορίες σχετικές με την κοινωνία, όσοι συμμετέχουν στην ξενάγηση μπορούν να μάθουν χωρικά συγκεκριμένα, γεγονότα και μέρη που σχετίζονται με το παρελθόν και το παρόν της αντίστασης στην πόλη τους. Έτσι, η διαδικασία μάθησης βασίζεται στο μοίρασμα του εντοπισμού αυτών των γνώσεων, δημιουργώντας διαδικασίες συλλογικής παρέμβασης και προβληματισμού σχετικά με αυτές.

Στόχοι

- Να απεικονίσει μέσα από διαδρομές, χωρικά ορόσημα που δείχνουν θύλακες του πατριαρχικού, αποικιακού και ρατσιστικού συστήματος, καθώς και δράσεις αντίστασης ενάντια σε αυτά τα συστήματα που δημιουργούνται από κοινωνικά κινήματα.

- Να τοποθετήσει την τεχνογνωσία των ακτιβιστών ως πολύτιμη γνώση για τα συστήματα καταπίεσης που διαμορφώνουν τη σημερινή κοινωνία.
- Αναλογιστείτε άλλες μορφές διδασκαλίας-μάθησης εκτός τάξης, που τοποθετούν τη γνώση στον τοπικό χώρο ως παιδαγωγικό πόρο

Διαδικασία

Πριν από το μάθημα: Φτιάχνοντας την περιήγηση

Βήμα 1: Επικοινωνήστε με τον οργανισμό ή την συλλογικότητα που θα συνεργαστείτε για τη δημιουργία της διαδρομής. Να θυμάστε ότι αυτή είναι μια δραστηριότητα συμμαχίας και κοινής μάθησης μεταξύ διαφορετικών μορφών γνώσης.

Αυτά είναι μερικά στοιχεία κατά τη δημιουργία της περιοδείας:

- **Το σημείο εκκίνησης είναι το παρόν:** Λάβετε υπόψη τους αντιρατσιστικούς, φεμινιστικούς και μεταναστευτικούς αγώνες όταν ορίζετε ένα θέμα που θα συζητηθεί κατά τη διάρκεια της περιοδείας.
- **Τώρα ταξιδέψτε στο παρελθόν:** Έρευνα για την ιστορία του επιλεγμένου θέματος στην πόλη: χρησιμοποιήστε αρχεία, συνεντεύξεις, υλικό τεκμηρίωσης, τύπο, ακαδημαϊκό υλικό, εμπειρίες κ.λπ.
- **Διαβάστε το παρελθόν με τα μάτια του παρόντος:** Συνδέστε κριτικά αυτή την ιστορία με αυτό που συμβαίνει στην πόλη σήμερα. Ποιες νέες αναλαμπές του παρόντος προσφέρει αυτή η ιστορία;
- **Υλοποίηση προβληματισμών:** Προσδιορίστε μέρη στην πόλη που μας επιτρέπουν να μιλήσουμε για αυτές τις ιστορίες με βάση σημαντικά γεγονότα για την αφήγηση.
- Όταν σχεδιάζετε τη διαδρομή και δημιουργείτε το σενάριο, σκεφτείτε:
  - Οι παρουσίες και οι απουσίες στην ιστορία της πόλης.
  - Οι σχέσεις εξουσίας και αντίστασης σε αυτήν.
  - Οι συνέχειες και οι ασυνέχειες μεταξύ παρόντος και παρελθόντος.
  - Αναθέστε έναν ενεργό ρόλο στους συμμετέχοντες κατά τη διάρκεια της περιοδείας.

Βήμα 2: Καθορίστε τους άξονες για κοινό προβληματισμό με βάση την εμπειρία των συμμετεχόντων κατά τη διάρκεια της περιοδείας, λαμβάνοντας υπόψη τα βασικά σημεία του σεναρίου αφήγησης και πώς αυτές οι ιστορίες μας αμφισβητούν.

Στοιχεία που πρέπει να ληφθούν υπόψη πριν πραγματοποιήσετε την περιήγηση

- Πριν ξεκινήσετε τη δραστηριότητα, είναι σημαντικό να είστε ξεκάθαροι σχετικά με το χρόνο που χρειάζεται για να φτάσετε στους διαφορετικούς σταθμούς κατά μήκος της διαδρομής της περιήγησης και τον χρόνο ταξιδιού μεταξύ ενός μέρους και του άλλου.
- Προτείνεται η συνολική δραστηριότητα να μην διαρκεί περισσότερο από μιάνμιση ώρα. Κατά τον καθορισμό των διαδρομών και των ωρών, να έχετε κατά νου ότι η περιήγηση περιλαμβάνει τόσο σωματική δραστηριότητα όσο και προβληματισμό. Φροντίστε τους συμμετέχοντες και προσέξτε πώς να διαχειριστείτε την ενέργειά τους.
- Επιλέξτε τις στιγμές που θα λάβει χώρα η αντανάκλαση, για παράδειγμα, σε κάθε στάση ή στο τέλος του ταξιδιού

Πρόταση να πραγματοποιηθεί η ξενάγηση ως διαδικτυακή δραστηριότητα

- Μόλις δημιουργηθεί η περιήγηση και οριστεί η διαδρομή, προτείνουμε έναν τρόπο να την παρουσιάσετε σε άτομα που δεν βρίσκονται στο ίδιο φυσικό πλαίσιο και θέλουν να ζήσουν την εμπειρία στο διαδίκτυο.
- Προτείνουμε τη χρήση υβριδικής μορφής. Η ξενάγηση πραγματοποιείται ζωντανά στην πόλη και η πρόσβαση σε αυτήν δίνεται μέσω της πλατφόρμας τηλεδιάσκεψης.
- Στις μεταφορές μεταξύ μιας στάσης και της άλλης, μπορείτε να εμφανίσετε τα οπτικά στοιχεία της ομάδας που συλλέχθηκαν από την προηγούμενη έρευνα (εικόνες, έγγραφα κ.λπ.). Προτείνουμε τη δημιουργία ενός φακέλου με βασικές ερωτήσεις για προβληματισμό μεταξύ των συμμετεχόντων.
- Παρέχετε μια πλατφόρμα που επιτρέπει στους συμμετέχοντες να καταγράφουν τις απόψεις, τις ερωτήσεις και τους προβληματισμούς τους. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν εικονικοί πίνακες, πλατφόρμες συλλογικής γραφής ή ομαδικές συνομιλίες

Πόροι για έμπνευση

Αυτή η δραστηριότητα είναι εμπνευσμένη από την περιοδεία των Sindillar/Sindhogar «La huella de las mujeres» (το αποτύπωμα των γυναικών). Αυτή η διαδρομή πραγματοποιείται τους αγώνες των γυναικών στην πόλη της Βαρκελώνης, δίνοντας μια επισκόπηση των διαφορετικών συλλογικοτήτων που αρθρώνονται σε αυτή την κατηγορία, καθώς και τους δεσμούς μεταξύ κοινωνικών αγώνων. Ο κύριος στόχος αυτής της περιοδείας είναι να δώσει μια εικόνα για τα φεμινιστικά και αντιρατσιστικά κινήματα ως αγώνες για τη διατήρηση της ζωής, που είχαν διάφορες μορφές έκφρασης σε όλη την ιστορία της Βαρκελώνης.

Δείτε το βίντεο “La Ruta de la Huella de las Mujeres”
<https://www.youtube.com/watch?v=kB6yV6ygzg>

Αναμενόμενα αποτελέσματα

- Αναστοχασμός για το πατριαρχικό, αποικιακό και ρατσιστικό σύστημα μέσα από την ιστορία, τη σωματικότητα και τις σχέσεις μας με το χώρο.
- Μαθαίνοντας για το ρόλο των κοινωνικών κινημάτων στην αντίσταση ενάντια σε αυτά τα συστήματα καταπίεσης.
- Αναγνώριση της ακτιβιστικής γνώσης ως έγκυρης γνώσης για τα συστήματα καταπίεσης που διαμορφώνουν τη σημερινή κοινωνία.
- Μαθαίνοντας για τις δυνατότητες άλλων μορφών διδασκαλίας-μάθησης, τοποθετώντας τη γνώση στον τοπικό χώρο.
- Ενεργή συμμετοχή σε διαδικασίες δημιουργίας ιστορικών αφηγήσεων για την πόλη, με προβληματισμό για τη σύνδεση και την ευθύνη του πανεπιστημίου για το τι συμβαίνει στο πλαίσιο, πέρα από τη θεωρητική ανάλυση.

www.buildingbridges.space